

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

1

2023

ročník 75

Cena 40 Kč

Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 2022

- Rozhovor s Alenou Wachtlovou, vedoucí Knihovny roku 2022 z Prahy-Dolních Chaběr
- Rozvoj komunikativních kompetencí v knihovně
- Památník národního písemnictví v novém
- Milan Kundera v MZK – rozhovor s Tomášem Kubíčkem

Cyklus o krajských knihovnách

- Knihovna Českého krajského spolku v Athénách

Knihovny v novém

- Nový depozitář Vědecké knihovny v Olomouci
- Architekt Tomáš Hořava a jeho úvaha o neformálních skupinách v knihovně

Periodika na území dnešní ČR

- *Extraordinari Wochentliche Postzeitung* – první noviny na našem území

Příloha „Vizuální identita knihoven“

- Historie a zavedení jednotného vizuálního stylu v NK ČR

Posloužit jako vrba je také naší službou
s. 7–9

↑ Vstup do knihovny v Dolních Chabrech ve zrekonstruovaných prostorách bývalého statku

↑ Vedoucí knihovny A. Wachtlová se ztrácí ve společnosti Rychlých šípů *Foto: archiv MK Dolní Chabry*

Knihovna Českého krajanského spolku v Athénách s. 12–13

← Slavnostní otevření knihovny

↓ Děti během jedné z akcí k Měsíci knihy

Foto: archiv knihovny Českého krajanského spolku v Athénách

Památník národního písemnictví v novém s. 26–27
↓ Badatelna literárního archivu a knihovny Muzea literatury a pohled do stálé expozice *Rozečtený svět* (vlevo)

Foto: Jaroslav Čisář

Milan Kundera v MZK
s. 22–23
← Ředitel MZK T. Kubiček vykládá svazky Kunderovy knihovny dovezené z Francie

Foto: archiv MZK

Téma – Koncepční materiály

- 3_ **Živá síla v oblasti vzdělávání, kultury, inkluze a informací** | Lenka Prucková
- 4_ **Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 2022**
Knihovny v malých obcích
- 7_ **Posloužit jako vrba je také naší službou (rozhovor s A. Wachtlovou, vedoucí MK v Praze-Dolních Chabrech – Knihovny roku 2022)**
| Jaroslav Čisář
- 10_ **Obecní knihovna Velká Hledebe** | Soňa Němcová
Krajanské knihovny
- 12_ **Knihovna Českého krajanského spolku v Athénách**
| Lucie Karagiani Jahodová
- 14_ **Anketa – 75 let časopisu Čtenář**
| Helena Hubatková Selucká, Gabriela Jarkulišová
Události
- 15_ **Co venkovské knihovny umějí a mohou 2022**
| Věra Pelcová, Zdenka Haplová
- 18_ **Bibliotheca academica 2022** | Renáta Krejčí Salátová
Příloha – Vizuální identita knihoven
- 20_ **Národní knihovna ČR v bodě 0**
| Martina Košanová, Jan Chabr

Periodika na území dnešní ČR

- 21_ **Extraordinari Wochentliche Postzeitung – první noviny na našem území** | Kateřina Spurná
Nové projekty
- 22_ **Milan Kundera v MZK (rozhovor s Tomášem Kubičkem)**
| Jaroslav Čisář
Vzdělávání
- 24_ **Jak v knihovně naplno rozvinout komunikativní kompetence** | Helena Hubatková Selucká
Představujeme
- 26_ **Památník národního písemnictví v novém**
| Alena Petruželková
Knihovny v novém
- 28_ **Káva pro tři aneb Neformální skupiny v komunitní knihovně** | Tomáš Hořava
- 31_ **Nový depozitář Vědecké knihovny v Olomouci**
| Iveta Tulpíková, Michaela Helaňová
Současná literatura
- 34_ **Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury II**
| Helena Zbudilová
- 39_ **Ze světa** | Roman Giebisch
- 40_ **Literární výročí Únor** | Milan Valden

ELEKTRONICKÁ VERZE A ARCHIV ČTENÁŘE — <https://ctenar.svkk1.cz>

CONTENTS

- Topic – Conceptual materials**
- 3_ A living force in education, culture, inclusion and information
| Lenka Prucková
- 4_ Text of the IFLA/UNESCO manifesto on public libraries 2022
Libraries in small municipalities
- 7_ Serving as a willow tree is also one of our services (Interview with Alena Wachtlová, Director of the Prague-Dolní Chabry Local Library – Library of the Year 2022) | Jaroslav Čisář
- 10_ Velká Hledebe Municipal Library | Soňa Němcová
Expatriate libraries
- 12_ Czech Expatriate Association Library in Athens
| Lucie Karagiani Jahodová
- 14_ **Opinion poll – 75 years of magazine Čtenář Events**
| Helena Hubatková Selucká, Gabriela Jarkulišová
- 15_ What rural libraries know how to do and can do 2022
| Věra Pelcová, Zdenka Haplová
- 18_ Bibliotheca academica 2022 | Renáta Krejčí Salátová
Libraries' visual identity – supplement
- 20_ Czech National Library in item 0 | Martina Košanová, Jan Chabr
Periodicals from what is now the Czech Republic
- 21_ **Extraordinari Wochentliche Postzeitung – the first newspaper from the Czech lands** | Kateřina Spurná
New projects
- 22_ Milan Kundera at the Moravian Library (interview with Tomáš Kubiček) | Jaroslav Čisář
Education
- 24_ How to fully develop communicative competences at the library
| Helena Hubatková Selucká
Presenting
- 26_ Museum of Czech Literature afresh | Alena Petruželková
Libraries afresh
- 28_ Coffee for three: Informal groups at the community library
| Tomáš Hořava
- 31_ Olomouc Research Library – new depository
| Iveta Tulpíková, Michaela Helaňová
Contemporary literature
- 34_ Translations from Spanish and Hispanic American literature II
| Helena Zbudilová
- 39_ **From the World** | Roman Giebisch
- 40_ **Literary anniversaries** February | Milan Valden

INHALT

- Thema – Konzeptionsmaterialien**
- 3_ Eine lebendige Kraft in Bildung, Kultur, Inklusion und Informationen
| Lenka Prucková
- 4_ Der Text des IFLA/UNESCO Manifestes über öffentliche Bibliotheken 2022
Bibliotheken in kleinen Dörfern
- 7_ Es ist auch unsere Pflicht zuzuhören (ein Gespräch mit Alena Wachtlová, die Leiterin der Ortsbibliothek in Prag-Dolní Chabry – Bibliothek des Jahres 2022)
| Jaroslav Čisář
- 10_ Stadtbibliothek in Velká Hledebe | Soňa Němcová
Landsmännische Bibliotheken in der Welt
- 12_ Bibliothek der tschechischen Landsmannschaft Organisation in Athen
| Lucie Karagiani Jahodová
- 14_ **Umfrage zu 75. Čtenář Jahrgang** | Helena Hubatková Selucká, Gabriela Jarkulišová
Ereignisse
- 15_ Was die Landbibliotheken können und dürfen 2022
| Věra Pelcová, Zdenka Haplová
- 18_ Bibliotheca academica 2022 | Renáta Krejčí Salátová
Beilage – Visuelle Identität von Bibliotheken
- 20_ Nationalbibliothek der Tschechischen Republik in dem Ausgangspunkt
| Martina Košanová, Jan Chabr
Zeitschriften auf dem Gebiet der heutigen Tschechischen Republik
- 21_ **Extraordinari Wochentliche Postzeitung – die erste Zeitung in unserem Gebiet**
| Kateřina Spurná
Neue Projekte
- 22_ Milan Kundera in der Mährischen Landesbibliothek (ein Gespräch mit Tomáš Kubiček) | Jaroslav Čisář
Ausbildung
- 24_ Wie kann man die kommunikative Kompetenz in der Bibliothek voll entwickeln
| Helena Hubatková Selucká
Wir präsentieren
- 26_ Denkmal der nationalen Literatur in Neu | Alena Petruželková
Bibliotheken im neuen Mantel
- 28_ Kaffee für Drei oder Unformelle Gruppen in der Gemeinden Bibliothek
| Tomáš Hořava
- 31_ Ein neues Depositorium in der Wissenschaftlichen Bibliothek in Olomouc
| Iveta Tulpíková, Michaela Helaňová
Gegenwartsliteratur
- 34_ Übersetzungen aus der spanischen und hispanoamerikanischen Literatur II
| Helena Zbudilová
- 39_ **Aus der Welt** | Roman Giebisch
- 40_ **Literarische Jahrestage** Februar | Milan Valden

OD REDAKČNÍHO STOLU

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, stojíme na prahu nového roku a nevíme, co přinese. Už máme zkušenost, že to nemusí být jen věci příjemné, ale i zkušenost, že knihovny jsou místem, kde se – a oprávněně – očekává i nalézání podpora všeho pozitivního, tvůrčího, co směřuje ke vzdělávání, kompetentnímu hodnocení informací a rozhodování. Místem přístupným i pro minority, prostředím komunitním a kultivujícím. O tom všem jste mohli číst i na stránkách tohoto časopisu. Nedávno jsme si připomínali 70 let od počátku jeho vycházení a už tu máme tři čtvrtě století jeho trvání. Vzletněji i konkrétněji o tom, co vás v tomto ohledu letos čeká, informuje prosincový editorial šéfredaktora časopisu.

K výše zmiňovanému výročí přísluší první příspěvek do ankety, kterou budete v letošním ročníku potkávat pravidelně. V rubrice *Téma* předkládáme koncepční knihovnický materiál – *Manifest IFLA/UNESCO*. Připravovat jeho aktualizaci v online režimu byla určitě velká výzva, ale povedlo se. První článek nového cyklu o historických periodikách líčí osud prvních, ovšemže německých novin na území Čech. Je graficky propojen s obálkou a podobný ráz bude mít celý 75. ročník *Čtenáře*, stejně jako loňské obálky korespondovaly s články o překladech z cizojazyčných literatur (dokončení posledního, o španělské a hispanoamerické literatuře, cyklus uzavírá a najdete ho také v tomto lednovém čísle).

Moc víc už v omezeném rozsahu úvodníku představit nestihnou. Ještě zmíním ze „zakulisí“, že o obsahu středové přílohy, kterou zachováváme i v letošním roce, se vedla na redakční radě diskuse. Ukázalo se, že téma dětského čtenářství ještě zdaleka není vyčerpáno, a hlásila se i potřeba prezentovat PR knihoven. Že se obě oblasti budou střídat, je ukázkou živosti a kreativity redakčních setkávání, která probíhají pravidelně každý měsíc částečně „naživo“, částečně online. Před Vánoci se rada sešla v početné sestavě (viz foto), a tak vám mohu tlumočit její přání všeho dobrého, zdraví, ať máte hojnost nových nápadů, vzdělávacích aktivit uživatelů, vstřícných zřizovatelů a laskavých a statečných ředitelů. To mi připomíná, že vydavatel *Čtenáře*, Střeďočeká vědecká knihovna v Kladně, v lednu ředitele mění, a tak tohle přání platí dvojnásob pro ni i pro další vývoj časopisu, který držíte v ruce.

PAVLA VLKOVÁ

Vydává:

Střeďočeká vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Střeďočekého kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Císař

Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Střeďočeká vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno

tel.: 312 813 154

e-mail: ctenar@svkkl.cz (Jaroslav Císař)

e-mail: ctenar.vlkova@svkkl.cz (Pavla Vlková)

Redakční rada: PhDr. Radek Liška (předseda),
Mgr. Kateřina Bajo, Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D.,
Mgr. Lenka Dostálová, Mgr. Zlata Houšková,
Mgr. Martina Košanová, PhDr. Renáta Krejčí Salátová,
Mgr. Lucie Macháčková, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Michaela Mrázová, PhDr. Marie Otavová,
PhDr. Vít Richter

Tisk: Calamarus, s. r. o., Pod Táborem 54/10,
199 00 Praha 9

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje
SEND Předplatné, spol. s r. o., Ve Žlíbku 1800/77,
hala A3, 193 00 Praha 9 - Horní Počernice,
tel.: 602 514 779, e-mail: martina@send.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. –
drobný prodej; SUWECO CZ, spol. s r. o.
Podávání novinových zásilek povoleno
Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994
ze dne 20. 6. 1994.

Podávání novinových zásilek bylo povoleno
Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem
dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98.

Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
(dvojičíslo 60 Kč).

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana,
L. K. Permanent, spol. s r. o., pošt. schránka 4,
834 14 Bratislava 34, tel.: 00421-02 49 111 203,
e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 2 €, roční předplatné 22,67 €
(dvojičíslo 2,67 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 9. 1. 2023, vyšlo 16. 1. 2023.
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Popiska k titulní straně obálky

Titulní strana novin Extraordinari Wochentliche
Postzeitung, č. 14 z 26. 1. 1664. Knihovna Národního
muzea, oddělení časopisů, sign. Z Trezor 1.

Repro: Knihovna Národního muzea.

Živá síla v oblasti vzdělávání, kultury, inkluze a informací

Pro směřování každé kvalitní veřejné knihovny je *Manifest IFLA a UNESCO* o veřejných knihovnách velmi důležitým dokumentem. Je také základem pro dobrý marketing, public relations a lobbying. Jak rychle se mění současný svět a místo knihoven v něm, tak ohebně se musí měnit i Manifest.

Sekce veřejných knihoven IFLA je garantem Manifestu, takže i přes komplikovanou komunikační situaci v období covidu jsme v sekci vytvořili online podskupinu (Ulrike Krass, Margaret Allen, Elizabeth White, Adriana Cybelle Ferrari, Annie Brigant, Lenka Prucková, Spaska Taranova a Claire McGuire) a vrhli se na aktualizaci Manifestu. Věříme, že se nám tam všechny nové funkce moderní veřejné knihovny podařilo zachytit.

Co o tom říká vůdčí osobnost naší snahy, zástupkyně ředitelky knihovny v německém Freiburgu **Ulrike Krass**?

Od roku 1949 představuje Manifest IFLA a UNESCO o veřejných knihovnách univerzální rámec pro význam a poslání veřejných knihoven v našich komunitách. Když pracovní skupina Sekce veřejných knihoven IFLA zahajovala aktualizaci, zeptali jsme se knihovníků z celého světa, jak Manifest používají a jaké změny jsou potřeba. Bylo velmi působivé číst prohlášení více než tisícovky kolegů z celého světa. Dozvěděli jsme se, že Manifest je stále důležitý a že sdílíme společnou víru v to, co knihovny jsou a jaké by měly být. Aktualizovaný Manifest poskytuje novou inspiraci a motivaci, která pomáhá nastolit spravedlivější a udržitelnější společnost.

SKIP si jako člen IFLA uvědomuje potřebu našich knihovníků pracovat s tímto dokumentem. Proto byl Manifest pod taktovkou Víta Richtera rychle převeden do češtiny a překvapivě se stal prvním přeloženým dokumentem (mimo oficiálních sedmi jednacích jazyků IFLA), který lze nalézt na stránkách IFLA. A jdeme dál. Již je připravena jeho česká zkrácená verze pro potřeby využití při jednání se zřizovateli.

Přejme si, aby se stal tento aktualizovaný dokument dobrým přítelem a rádcem našich knihoven a zárukou jejich kvalitního rozvoje.

LENKA PRUCKOVÁ | pruckova@kml.cz

Do čísla přispěli

PhDr. Jaroslav Císař – Střeďočeká vědecká knihovna v Kladně ■ Mgr. Roman Giebisch, Ph.D. – Národní knihovna ČR ■ Bc. Zdenka Haplová – Masarykova veřejná knihovna Vsetín ■ Mgr. Michaela Heloňová – Vědecká knihovna v Olomouci ■ Ing. arch. Tomáš Hořava – Hořava Architekti ■ Mgr. Helena Hubatková Selucká – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ Jan Chabr – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Gabriela Jarkulišová – Knihovna Kutná Hora ■ Ing. Lucie Karagiani Jahodová – Český krajanský spolek v Athénách ■ Mgr. Anna Kašparová – Severočeské muzeum v Liberci ■ Mgr. Martina Košanová – Národní knihovna ČR ■ PhDr. Renáta Krejčí Salátová – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Soňa Němcová – Knihovna Velká Hleďsebe ■ Ing. Věra Pelcová – Masarykova veřejná knihovna Vsetín ■ Mgr. Alena Petruželková – Muzeum literatury – Památník národního písemnictví ■ RNDr. Lenka Prucková – Knihovna města Olomouce ■ Mgr. Helena Sedláčková – Univerzita Palackého v Olomouci ■ Mgr. Kateřina Spurná, Ph.D. – Národní muzeum ■ RNDr. Iveta Ťulpíková – Vědecká knihovna v Olomouci ■ Milan Valden – Národní knihovna ČR ■ Mgr. Monika Vlasáková – Husitské muzeum v Táboře ■ doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D. – Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Manifest IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách 2022

(IFLA/UNESCO Public Library Manifesto 2022)

Text aktualizované verze *Manifestu IFLA/UNESCO z roku 1994 pro veřejné knihovny* (<http://www.ifla.org/en/publications/iflaunesco-public-library-manifesto-1994>). Nová verze se zabývá změnami v technologiích a společnosti, aby bylo zajištěno, že Manifest bude i nadále odrážet realitu a poslání veřejných knihoven dneška.

Základními lidskými hodnotami jsou svoboda, prosperita a rozvoj společnosti. Může jich být dosaženo pouze díky schopnosti dobře informovaných občanů uplatňovat svá demokratická práva a hrát aktivní roli ve společnosti. Tvořivé zapojení občanů a rozvoj demokracie závisí na dobrém vzdělání a na svobodném a neomezeném přístupu k poznání, myšlení, kultuře a informacím.

Veřejná knihovna jako místní brána k poznání poskytuje základní podmínky pro celoživotní vzdělávání, nezávislé rozhodování a kulturní rozvoj jednotlivců i sociálních skupin. Tvoří základ zdravé znalostní společnosti tím, že poskytuje přístup k poznatkům všeho druhu, včetně vědeckých a místních poznatků, a umožňuje jejich tvorbu a sdílení, a to vše bez komerčních, technických nebo právních překážek.

V každé zemi, zejména v rozvojovém světě, knihovny pomáhají zajistit, aby práva na vzdělání a účast na znalostní společnosti a na kulturním životě komunity byla dostupná co největšímu počtu lidí.

Tento Manifest deklaruje přesvědčení UNESCO, že veřejná knihovna je živou silou podporující vzdělávání, kulturu, začleňování a informace, že je nezbytným činitelem udržitelného rozvoje a individuálního naplnění míru a duchovního blahobytu prostřednictvím individuálního úsilí všech jednotlivců.

UNESCO proto vyzývá vlády zemí a samosprávné celky, aby podporovaly veřejné knihovny a aktivně se zapojily do jejich rozvoje.

VEŘEJNÁ KNIHOVNA

Veřejná knihovna je místním informačním centrem, které svým uživatelům zpřístupňuje všechny druhy poznatků a informací. Je nezbytnou součástí znalostní společnosti, která se neustále přizpůsobuje novým komunikačním prostředkům, aby mohla naplnit své poslání poskytovat univerzální přístup k informacím a umožnit jejich smysluplné využívání všem lidem. Poskytuje veřejně přístupný prostor pro tvorbu poznatků, sdílení, šíření a výměnu informací a kultury i podporu občanské angažovanosti.

Knihovny jsou tvůrci komunity, proaktivně oslovují nové publikum, naslouchají požadavkům a efektivně je využívají k vytváření služeb, které odpovídají místním potřebám a přispívají ke zlepšení kvality života. Veřejnost své knihovně důvěřuje a ta se na oplátku snaží svou komunitu proaktivně informovat a udržovat její pozornost.

Služby veřejné knihovny jsou poskytovány na základě rovného přístupu všem bez ohledu na věk, etnickou příslušnost, gender, náboženství, národnost, jazyk, sociální postavení a jakékoli další charakteristiky. Specifické služby a dokumenty musí být poskytovány těm uživatelům, kteří

z jakéhokoli důvodu nemohou využívat běžné služby a dokumenty, například jazykovým menšinám, osobám se zdravotním postižením, osobám s nedostatečnými digitálními nebo počítačovými dovednostmi, negramotným nebo osobám v nemocnici či ve vězení.

Všechny věkové skupiny musí mít k dispozici informační zdroje a literaturu odpovídající jejich potřebám. Fondy a služby musí zahrnovat všechny typy vhodných zdrojů a moderních technologií i tradiční dokumenty. Základem je vysoká kvalita odpovídající místním potřebám a podmínkám, zachycující jazykovou a kulturní rozmanitost komunity. Dokumenty musí odrážet současné trendy a vývoje společnosti i dějiny lidského myšlení a činů.

Fondy a služby nesmí podléhat žádné formě ideologické, politické nebo náboženské cenzury ani komerčním tlakům.

POSLÁNÍ VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Základem služeb veřejné knihovny by měly být následující klíčové úkoly, které se týkají informací, gramotnosti, vzdělávání, rovného přístupu, občanské participace a kultury. Prostřednictvím těchto klíčových úloh přispívají veřejné knihovny k naplňování cílů udržitelného rozvoje a k budování spravedlivější, humánnější a udržitelnější společnosti:

- poskytovat lidem ve všech životních etapách přístup k široké škále informací a myšlenek bez cenzury, podporovat formální a neformální vzdělávání na všech úrovních i celoživotní učení umožňující trvalé, dobrovolné a samostatné vyhledání poznatků;
- poskytovat příležitosti k osobnímu tvůrčímu rozvoji a podněcovat představitost, kreativitu, zvědavost a empatii;
- vytvářet a upevňovat čtenářské návyky dětí od jejich narození do dospělosti;
- iniciovat a podporovat účast všech lidí různých věkových kategorií na činnostech a programech zaměřených na čtenářskou gramotnost s cílem vytvářet čtenářské dovednosti i dovednost psaní a napomáhat rozvoji mediální, informační a digitální gramotnosti za účelem vytváření informované demokratické společnosti;
- poskytovat své komunitě, kdykoliv je to možné, služby jak osobně, tak na dálku prostřednictvím digitálních technologií umožňujících přístup k informacím, fondům a programům;
- zajišťovat všem lidem přístup ke všem druhům komunitních informací a příležitostem pro sdružování v místě, a to s ohledem na podstatnou úlohu knihovny ve společnosti;
- poskytovat svým komunitám přístup k vědeckým poznatkům, např. výsledkům výzkumu a informacím o zdraví, které mohou ovlivnit životy příjemců těchto informací, a rovněž umožnit účast na vědeckém pokroku;
- poskytovat adekvátní informační služby místním podnikům, sdružením a zájmovým skupinám;
- zachovat a umožnit přístup k údajům, poznatkům a dědictví, které se týkají místa i původních obyvatel (včetně ústní tradice), nabídnout prostředí, jež umožní místní komunitě převzít aktivní roli při identifikaci obsahu, který má být zachycen, uchován a sdílen v souladu s přáními komunity;
- podporovat mezikulturní dialog a napomáhat kulturní rozmanitosti;
- podporovat uchování a přístup ke kulturnímu dědictví a umožnit otevřený přístup k vědeckým poznatkům, k výzkumu a inovacím, jak jsou vyjádřeny v tradičních nebo digitálních a digitalizovaných dokumentech.

FINANCOVÁNÍ, LEGISLATIVA A SÍŤ

Přístup do budovy veřejné knihovny a k jejím službám by měl být v zásadě bezplatný. Veřejné knihovny jsou v působnosti samosprávných a státních orgánů. Musí se opírat o specifické a aktuální právní předpisy v souladu s mezinárodními smlouvami a dohodami. Musí být financovány ze státních a místních zdrojů. Musí být nezbytnou součástí všech dlouhodobých strategií v oblasti kultury, poskytování informací, gramotnosti a vzdělávání.

V digitální éře musí legislativa týkající se autorských práv a duševního vlastnictví zajistit veřejným knihovnám stejné možnosti k získávání a poskytování přístupu k digitálnímu obsahu za přijatelných podmínek, jako je tomu v případě tradičních zdrojů.

K zajištění celostátní koordinace a spolupráce knihoven musí legislativa a strategické plány definovat a podporovat celostátní síť knihoven na základě dohodnutých standardů služeb.

Síť veřejných knihoven musí být propojena s národní knihovnou, regionálními (krajskými), vědeckými, odbornými, školními i vysokoškolskými knihovnami.

PROVOZ A ŘÍZENÍ

Musí být formulována jasná strategie, která definuje cíle, priority a služby ve vztahu k potřebám místních obyvatel. Pro tento proces je nezbytná znalost místních poměrů a účast místní komunity na rozhodování.

Veřejná knihovna musí být organizována efektivně a musí být udržována profesionální úroveň jejího provozu.

Služby musí být ve fyzické nebo digitální podobě přístupné všem členům komunity. To vyžaduje dobře umístěné a vybavené budovy knihoven, dobré zázemí pro čtení a studium i odpovídající technické vybavení a dostatečnou provozní dobu vhodnou pro uživatele. Nezbytné jsou donáškové služby a další služby mimo budovu pro ty, kteří nemohou knihovnu navštěvovat.

Služby knihovny musí být přizpůsobeny různým potřebám obyvatel ve venkovských a městských oblastech i potřebám skupin ohrožených sociálním vyloučením, uživatelům se speciálními potřebami, uživatelům hovořícím více jazyky a původním obyvatelům v rámci komunity.

Knihovnické je aktivním prostředníkem mezi uživateli a zdroji, a to jak digitálními, tak tradičními. Pro zajištění adekvátních služeb jsou nezbytné dostatečné lidské a materiální zdroje i odborné a průběžné vzdělávání knihovnicka, aby mohl čelit současným i budoucím výzvám. Otázku stanovení dostatečných zdrojů z pohledu kvantitativního i kvalitativního by provozovatel knihovny měl konzultovat s odborníky z knihoven.

Aby uživatelé mohli plně využívat všechny zdroje, musí knihovna nabízet osvětové a vzdělávací programy.

Neustále by měl probíhat výzkum zaměřený na hodnocení činnosti knihoven a významu shromažďování dat, aby bylo možné zpracovatelům strategií prokázat společenský přínos knihoven. Statistická data by měla být shromažďována dlouhodobě, protože společenské přínosy knihoven se často projevují až v následujících generacích.

PARTNERSTVÍ

K oslovení širší a rozmanitější veřejnosti musí knihovny navazovat partnerství. Musí být zajištěna spolupráce s vhodnými partnery – například skupinami uživatelů, školami, nevládními organizacemi, knihovnickými sdruženími, podniky a dalšími odborníky na místní, regionální, národní i mezinárodní úrovni.

UVEDENÍ MANIFESTU V ŽIVOT

Tímto vyzýváme odpovědné činitele na národní a místní úrovni a knihovnickou komunitu na celém světě, aby přistoupili k naplňování principů vyjádřených v tomto Manifestu.

18. července 2022

Knihovny v malých obcích

Posloužit jako vrba je také naší službou

(rozhovor s **Alenu Wachtlovou**, vedoucí Místní knihovny v Praze-Dolních Chabrech – Knihovny roku 2022)

Místní veřejná knihovna v Praze-Dolních Chabrech převzala loni v říjnu v Zrcadlové kapli Klementina ocenění Knihovna roku 2022 v kategorii základní knihovna (pozn. red.: viz Čtenář, 2022, č. 11, s. 397–399). Od roku 2011 sídlí v kulturním centru Chaberský dvůr ve zrekonstruovaných prostorách bývalého statku v historické části obce. Jako součást kulturního centra se knihovna zapojuje do různých aktivit v obci, a tak jsem neodolal a požádal její vedoucí Alenu Wachtlovou o rozhovor.

Blahopřeji k získání ocenění. Mohla byste čtenářům blíže představit svou knihovnu, v jejímž čele stojíte a která v současnosti sídlí ve sličně upravených historických prostorách?

Úplně do historie zacházet nebudu. Knihovna se několikrát stěhovala po různých místech v Chabrech – od hostinců, školy až po obecní úřad... Náš současný objekt zakoupila v roce 2004 městská část Praha-Dolní Chabry od původních vlastníků, kteří jej získali v restituci ve zbudovaném stavu. Jedná se o stavbu bývalého statku, umístěnou v historické části obce na Hrušovanském náměstí. Rekonstruovala se v letech 2006–2008 za finanční podpory EU. Sídlíme zde od roku 2011. Samotný prostor knihovny je unikátní. Je umístěn v objektu sýpky a kromě přízemí má ještě dvě patra a uprostřed otevřený průhled, dostupující všemi podlažím. Architekti nechali zachovány původní trámy, kameny a přiznané cihlové zdivo. Tyto přírodní materiály působí na návštěvníky mile, teple a útulně a dobře se v něm cítí. Domnívám se, že místnostmi doslova proudí pozitivní energie.

Co považujete za důležité a klíčové pro nominaci a posléze ocenění vaší knihovny jako Knihovny roku?

Domnívám se, že metodické oddělení nadřízené Městské knihovny v Praze (MKP) nás nominovalo, protože usoudilo, že jsme v aktivitách knihovny nepolevili ani v době, kdy covidová opatření

Informační zprávy obce se zprávou o ocenění místní knihovny

Prostory knihovny v přízemí

v předchozích dvou letech omezila mnoho plánovaných akcí. Naopak jsme ten čas využili ke zdokonalení služeb pro návštěvníky, které dosud nebyly v knihovně vůbec k dispozici. Covidové restriktce a zákazy vstupu nás přiměly pořídit si venkovní schránku na vrácení knih a posléze i druhou se šesti boxy a zámečky na číselný kód na bezkontaktní výdej knih. A to s nízkými pořizovacími náklady, vymysleli jsme je totiž společně s výrobcem poštovních schránek na míru. Došlo také k úpravě interiéru, výměně sedacího nábytku, zvýšení počtu studijních míst, díky metodickému oddělení MKP jsme získali šest nových sad PC a tiskárnu pro veřejnost. Ale nejvíce

zřejmě zaujaly akce spojené s tzv. tematickými roky. Ty jsme odstartovali právě v roce 2020 s atraktivní postavou Harryho Pottera, rok 2021 patřil Jaroslavu Foglarovi a v tom následujícím jsme se zaměřili na Sherlocka Holmese. Jsou to témata, která skýtají nepřeberné možnosti využití pro děti i dospělé. A letos to bude komiks. Naše knihovna je také neodmyslitelnou součástí akcí úřadu městské části Dolní Chabry, jako například stavění májky, dětského dne, akce Zažít město jinak apod., kde se účastníme se svým programem pro děti. A v neposlední řadě spolupracujeme s místními školkami, základní školou a družinou, s místními spolky a s ochotnickými soubory. Také jsme se začali věnovat v rámci našich skromných možností charitě. Roku 2021 jsme se stali sbírkovým místem Ligy proti rakovině, sbírky ke Dni válečných veteránů, v únoru 2022 jsme iniciovali sbírku potravin pro Potravinovou banku. Ve výstavním prostoru galerie ve druhém patře našeho objektu proběhla v předminulém roce 2021 prodejní výstava keramiky, jejíž celý výtěžek věnovala autorka Domovu svatě Rodiny, pečující o lidi s mentálním a kombinovaným postižením. Pravidelně v předvánočním čase u nás probíhá charitativní prodejní výstava pacientů z dílen Psychiatrické nemocnice Bohnice. Za covidu jsme seniorům pomáhali i s registrací na očkování nebo tiskem certifikátů... Takže když to shrnu, předpokládám, že jsme zaujali především pestrostí našich služeb.

Den otevřených dveří v knihovně v říjnu 2022

Které z vašich aktivit se setkávají s největším ohlasem a kolik jich u vás za rok proběhne? Můžete některé z nich blíže představit? Odhadem jsou to desítky ročně. Jen výstav se v naší galerii koná do roka minimálně deset, každý měsíc kromě léta je jiná. Nejoblíbenější

knihovnickou akcí je tak jako jinde *Noc s Andersenem*. Bývá obsazena obratem a radost z ní mají nejen přihlášené děti, ale také jejich rodiče. K atraktivitě jistě přispěla i zmíněná témata roku. Vymyslím pak v jejich duchu různé kvízy nebo hry. Důležitou součástí je výroba různých rekvizit, doplňků a kostýmů, které tvořím sama a které podtrhnou atmosféru. U příležitosti foglarovského roku jsme u nás měli předloni na několik týdnů fotokoutek s Rychlími šípky v životní velikosti, zapůjčené od Sdružení přátel Jaroslava Foglara. V době covidu jsme se zaměřili na venkovní aktivity a zavedli novou tradici měsíčních her – obvykle v květnu a říjnu – s mapkou stanovišť v naší městské části. Nedávno skončila již čtvrtá a soutěžících je kolo od kola více. Zjišťujeme, že „luštit“ do terénu chodí celé rodiny, takže se nám daří utužovat i rodinné vazby nebo si skupinky dětí navzájem pomáhají. Je to prostě radost! Všechny hry zavedou poslední úkoly právě do knihovny, kde pak získají drobnou odměnu. A nezřídka se stává, že k nám díky hře zavítají úplně nové děti a rovnou se zaregistrují a stanou se našimi pravidelnými návštěvníky. Oblíbená je také čtenářská soutěž *Lovci perel*. U nás odměňujeme nejen perličkou, ale i knihovnickými penězi, tzv. chabgroši („chaberský groš“), za které si děti na předvánočním jarmarku nakoupí různé zboží. V lednu již tradičně vystavujeme obrázky přihlášené do výtvarné soutěže *Knih mého srdce* na téma oblíbené knížky, v níž pak návštěvníci hlasují o nejhezčí obrázek. Úspěšné jsou besedy s osobnostmi, z poslední doby zmíním spisovatelku Alenu Mornštajnovou, odborníka na aerokosmický projekt SpaceX Dušana Majera nebo novináře Tomáše Etzlera. Pro seniory spolupřadáme dvakrát do roka *Křížovkářskou ligu*, rozdáváme soubor deseti křížovek a poté losujeme výherce drobných cen. Ale je toho mnohem více; na webu www.kultura-chaberskydvur.cz se lze dočíst podrobnosti.

Máte ještě nějaká svá nesplněná přání, jak činnost chaberské knihovny obohatit?

Dá se říci, že přání tak, jak přicházejí ve spojení s nápady a inspirací z dalších knihoven, se postupně daří plnit. Máme zmíněnou venkovní vratnou a výdejní schránku, obhospodařujeme semínkovnu, jsou zde k dispozici dva šicí stroje, které zřizovatel zakoupil na počátku covidu a my

je s kolegyně využívaly k šití roušek, nyní si je u nás může zapůjčit veřejnost. Získali jsme do několikaměsíční zápujčky zdarma 3D tiskárnu zn. PRUSA. Zjišťuji, že pokud vám skutečně o něco jde, podaří se to a nesmíte se bát zkusit něco nového. A že já mám počáteční obavy a pochybnosti vždy! Na podzim 2022 jsme poprvé uskutečnili charitativní bazar bižuterie, pro nějž mi byl inspirací letáček na knihovně v Třeboni, kterého jsem si všimla během své dovolené (děkuji kolegům do Třeboně!). Vyzvali jsme místní dámy a slečny k darování přebytečné bižuterie do knihovny, a tu pak dali do prodeje za symbolické ceny. Peníze se vhažovaly rovnou do zapečetěných kasiček ke sbírkám ke Dni válečných veteránů nebo pro Nadaci Jedličkova ústavu. Pro mě to bylo překvapení roku, bazar zaznamenal obrovský zájem ze strany darujících i kupujících. Sběrka probíhala po celý listopad a aktuální výnos ke konci listopadu činil už 8600 korun. Ceny se pohybovaly od 20 do 50 korun... Osobně jsem nejvíc hrdá na zápujčku postav Rychlých šípů od Sdružení přátel Jaroslava Foglara. Ano, těch, které jsou každý prosinec umístěny na utajeném, ale viditelném místě na Starém Městě a foglarovští nadšenci je hledají. Jen to, že jsme získali důvěru k jejich zápujčení a posléze umožnili našim čtenářům se s nimi fotit, mě naplňuje velkou radostí. Mým přáním je, aby přicházely stále nové nápady, které se nám podaří zrealizovat.

Poskytujete své služby pouze obyvatelům Dolních Chaber? Kolik máte celkem čtenářů a kolik pracovníků zajišťuje provoz vaší knihovny?

Do knihovny se přihlašují především chaberští a stále jich s narůstající zástavbou přibývá, ale máme v registru i čtenáře z okolních obcí a městských částí. To je pro nás čest, přihládneme-li k faktu, že MKP má přes čtyřicet svých poboček, z nichž pár je doslova za rohem a nabízejí mnohonásobně větší fond. Aktuálně máme 632 čtenářů, z toho 40 % tvoří děti do 15 let. Knihovna je součástí kulturního centra a uživatele obsluhujeme dvě pracovnice na plný úvazek. Knihovnické činnosti vykonávám já a kolegyně pomáhá s výpůjčkami a vrácením, když je potřeba. Její hlavní náplní je především administrativní zajišťování akcí a tvorba dalšího kulturního progra-

mu. Pyšné jsme na otevírací dobu: od úterý do soboty od 10:00 do 18:00 hodin. Pondělky, kdy je zavřeno pro veřejnost, nás navštěvují školní třídy nebo školky.

A. Wachtlová se spisovatelkou A. Mornštajnovou

Co vás na práci knihovnice nejvíce naplňuje?

Ačkoli se někomu může zdát naše povolání nudné a stereotypní, není tomu tak. Obzvláště v knihovně toho typu, jako jsme my. Mě ta práce nesmírně baví, což je podmínkou dobrého výsledku. U nás dělám veškeré procesy sama: od akvizice, katalogizace přes obsluhu výpůjčního pultu nebo tvorbu letáčků a grafiky k akcím a jejich realizaci. Ve velkých knihovnách jsou na všechny činnosti samostatná oddělení. U nás ne. A málokdo ze čtenářů tuší, kolik úkonů to obnáší, než si knížku mohou z knihovny odnést domů. Ale těší mě i komunikovat s lidmi, zvláště dětmi. Ty jsou upřímné a umějí dát najevo, co se jim líbí, nebo naopak nelíbí. To, že se k nám pravidelně vrací, je pro nás největší odměnou. Když si do knihovny přijdou sednout třeba na chvíli po škole číst nebo zahrát šachy, jen tak si s vámi bez obav popovídat o všem možném nebo vyzvídají, kdy budeme pořádat další soutěž, je to velká motivace vymyslet pro ně zase něco nového. Druhou důležitou skupinou jsou starší lidé, často žijící sami. Návštěva knihovny je pro ně příležitostí si s někým popovídat, sdílet své radosti nebo obavy, povyprávět veselou historku. Prostě posloužit jako vrba je také naší službou, kterou ochotně poskytujeme...

JAROSLAV CÍSAŘ | ctenar@svkkl.cz

Foto: archiv MK Dolní Chabry

- počet obyvatel městské části Praha-Dolní Chabry: **5036** *
- počet registrovaných čtenářů: **632**
- počet návštěvníků za rok 2022: **9850**
- stav knihovního fondu (počet svazků): **8059**
- počet výpůjček za rok 2022: **11 269**

Pozn.: * ke dni 31. 12. 2021, ostatní k 17. 11. 2022

Obecní knihovna Velká Hleďsebe

Nejdříve vám představím obec Velká Hleďsebe, ve které se naše knihovna nachází. Je tomu neuvěřitelných 435 let od první písemné zmínky o ní a neustále vzkvétá. Loni dokonce vyhrála v soutěži Vesnice roku 2022 zlatou stuhu krajského kola. V roce 2017 zase naše knihovna získala cenu Knihovna roku v krajském kole a v celorepublikovém jsme se umístili na druhém místě.

Velká Hleďsebe leží dva kilometry od Mariánských Lázní. Tvoří ji tři části (bývalé samostatné obce): Velká Hleďsebe, Klimentov a Malá Hleďsebe. Je zde jedna základní škola a dvě mateřské školky. Obec má vlastní knihovnu a ta sídlí od roku 2004 v levé části budovy radnice. Celkově zde žije 2245 obyvatel, z toho „pouze“ 150 aktivních čtenářů.

O knihovně a našich čtenářích

Knihovna Velká Hleďsebe má svou nadřazenou knihovnu v Chebu. Naše knihovna má tři části: půjčovnu, dětskou část a zasedací místnost. V současnosti plánujeme lehkou rekonstrukci, neboť díky aktivitám, které zde pořádáme, je místnost nedostačující, a tak je naším cílem ji zvětšit a propojit s půjčovnou. Díky rekonstrukci vznikne i část věnovaná odborné a regionální literatuře.

Náš knižní fond obsahuje téměř 8000 svazků; z větší části (cca 6500 svazků) v našem vlastnictví.

Uživatelům poskytujeme výpůjční služby a meziknihovní výpůjčky, informační služby, a jak tvrdí naše kolegyně z chebské knihovny: „Jsme taková specifická knihovna.“

Poplatky za zřízení čtenářského průkazu se u nás nevybírají díky paní starostce, která půjčování knih bere jako službu lidem, za kterou se neplatí. Půjčujeme na dva měsíce s možností prodloužení zdarma o jeden měsíc. U našich čtenářů se těší největší oblibě převážně detektivky/thrillery, historické romány a rodinné ságy.

Mládež sice není moc zvyklá číst, ale svými aktivitami se je snažíme do knihovny nalákat a získat si nejen jejich čas, ale i chuť se knihám zase věnovat. Vypadá to, že se začíná blýskat na lepší časy...

Novinky v knihovně

Já osobně zde působím krátkou dobu, a to od března 2022. Předemnou zde dlouhá léta pracoval Petr Kreuz, který byl knihovnickou legendou. Dá se říci, že v našem kraji není knihovna, která by ho neznala. Bohužel, ze zdravotních důvodů musel odejít a na jeho místo jsem přišla já a se mnou přišlo několik změn.

Všichni víme, že doba covidu kultuře příliš nepřála a mnoho lidí přestalo knihovnu navštěvovat.

Abychom je opět naučili chodit do knihovny a přiměli k tomu i mladé čtenáře, pořádáme pravidelně akce pro děti a rodiče. Každých 14 dní máme odpolední tvoření a neskromně mohu říci, že při poslední akci (během školního roku) jsme se nemohli do knihovny téměř vejít.

Těší nás navázání spolupráce s místními školkami. Pro ty máme jednu za měsíc připravené aktivity spojené s určitou knihou. V neposlední řadě jsme začali spolupracovat i s místní školou. Kromě besed pro první a druhou třídu jsme zde uspořádali i pasování prvňáčků do řádu čtenářského, recitační přehlídku a výstavu žákovských prací. S radostí musím říci, že tyto akce plní i podprahový účel, takže se sem děti vracejí a začínají si knihy půjčovat.

Jako další novinku zde máme možnost půjčování Albi tužek a knih k nim plus půjčování deskových her. Věřím, že lidé začnou mít vřelý přístup i k této netradiční výpůjčce. Touto aktivitou chceme podpořit i školu, která má deskové hry jako jeden z kroužků, a tak je naším cílem vzájemně se propojit. Větší spolupráci se školou chystáme aktivitami jako vzdělávací besedy na různá témata, autorská čtení nebo podpora Čtenářského kroužku.

Novinkou jsou i facebookové stránky, kde zveřejňujeme nejen knižní novinky, fotografie z akcí, ale využíváme je jako nástroj, jak se lidé dozví o plánovaných akcích. Samozřejmě nezapomínáme ani na oblíbené soutěže o zajímavé ceny. Budu ráda, pokud náš Facebook navštívíte, budete sledovat a třeba se i zúčastníte našich soutěží (<https://www.facebook.com/Knihovna-Vel%C3%A1-Hle%C4%8Fsebe-106082648672300>).

Plány do budoucna

Plánů máme mnoho! Nyní nás čeká revize fondu a jeho obměna, kdy tituly, které jsou již mimo světla reflektorů, nahradíme aktuálními bestsellery. Chceme též zacílit na dětskou kategorii, aby si všichni našli to své. Doplnovat budeme i knihy určené k povinné četbě a literaturu pro náctileté, nyní ve velmi často používané kategorii young adult.

Díky svým různým aktivitám knihovna láká k návštěvě i děti

Mimo knihy chceme nabízet i řadu akcí pro děti a dospělé, soutěže, a tím lidem v obci nejen získávat jako čtenáře, ale celkově dát našim občanům pocit sounáležitosti a možnosti se potkávat a tmelit. Pevně věřím, že se nám podaří navyšovat počty aktivních čtenářů a že se knihovna stane společenským i kulturním centrem naší obce.

V případě, že někdo z vás bude mít cestu kolem, jste srdečně zváni. Kromě milého prostředí máme i vynikající kávu. Budu se těšit na vaši návštěvu!

Text a foto: **SOŇA NĚMCOVÁ**
| knihovna@obecvh.cz

Knihovna Českého krajanského spolku v Athénách

Český krajanský spolek vznikl v Athénách již před deseti lety. České maminky chtěly podpořit češtinu svých dětí, a tak založily krajanský spolek a následně českou školu. V současné době spolek provozuje nejen českou školu, ale dělá i akce pro rodiny s dětmi a celkově sdružuje lidi, kteří sympatizují s Českem a českou kulturou.

Významnou součástí české kultury je i česká literatura, a tak se podařilo po několika letech fungování spolku založit i českou krajanskou knihovnu v prostorách, které byly sdílené s jiným řeckým spolkem. Bohužel, využívání těchto prostor bylo vzhledem ke sdílení omezené a před několika lety knihovna zanikla, protože dané prostory nešlo již dále využívat. Spolek ale trvale pracoval na obnově knihovny, jelikož české komunitě chyběla.

Prostory

V září 2021 se podařilo pronajmout prostory naproti řecké škole, kde probíhá výuka naší české školy. Nová poloha knihovny a spolkových prostor je ideální. Ve škole probíhá výuka češtiny každou sobotu, žáci tak před a po skončení výuky mohou knihovnu využít. Rodiče si pak můžou vypůjčit knihu, když probíhá výuka jejich dětí. Knihovna se také využívá na pořádání různých spolkových akcí a k prezentaci prací, které

Momentka z workshopu s R. Nekudou

Takhle knihovna vznikala

děti v rámci výuky vytvoří, v neposlední řadě také k uskladnění pomůcek pro výuku a organizaci spolkových akcí. Má tedy multifunkční využití a její poloha na místě, kde se pravidelně scházíme, je velice výhodná a zvyšuje její využívání.

Aktivity

Již od začátku znovuobnovení knihovny jsme chtěli, ať to tam „žije“! Během prvního roku fungování jsme zde uspořádali mnoho akcí různého typu. Nejdříve se zde konal workshop s lektorem tvůrčího psaní Reném Nekudou jak pro dospělé, tak posléze i pro děti. Následovala velice zajímavá beseda s šéfredaktorem Českého rozhlasu Alešem Vrzákem. Další realizované akce byly přednáška o stresu a meditaci, Mikuláš, vánoční besídka, velikonoční tvoření propojené s četbou knihy o králíčkovi Petrovi, tvoření vánočních a velikonočních věnců. V tomto duchu chceme

pokračovat i nadále: zvat na besedy zajímavé osobnosti spojené s Českem a sdružovat v prostorách knihovny českou komunitou při jiných spolkových akcích, které budou pro naše krajany zajímavé a v ideálním případě budou spojeny i s českou kulturou.

V případě dětí se chceme zaměřit na podporu čtenářství využíváním knížek ve výuce a dále také organizováním akcí na podporu čtenářství. V roce 2021 jsme například v březnu, kdy se v ČR slaví měsíc knihy a čtenářů, zorganizovali akci, kdy si každé školní dítě za pomoci učitelky z knihovny vypůjčilo knihu, přečetlo ji, zapsalo zápis do čtenářského deníku a následně proběhla i prezentace knížek ze strany dětí před ostatními dětmi. Tuto akci určitě znovu zopakujeme.

Ocenění

Velice nás potěšilo, že jsme v dubnu 2022 za obnovenou knihovnu získali ocenění za literaturu pro děti a mládež *SUK – Čteme všichni* v kategorii krajanských knihoven. Ocenění si moc vážíme a opět nám to pomohlo knihovnu i více v rámci krajanské komunity zpropagovat, a zvýšit tak její návštěvnost. Pro nás, co se o knihovnu staráme, to pak bylo příjemné ohodnocení naší dobrovolné práce. Snažíme se, aby knihovna vzkvétala, jelikož literatura pomáhá rozvíjet český jazyk a přispívá k udržování české kultury nejen pro nás, ale i pro budoucí generace Čechů žijících zde v Athénách.

Od založení naší knihovny se snažíme neustále doplňovat nabídku knih o nejrůznější novinky. K tomu využíváme především soukromé knižní dary a omezené finanční zdroje spolku; některé knihy jsme získali darem od českého státu. Aktuálně máme k dispozici pestrý výběr žánrů české i zahraniční literatury pro děti a dospělé. Dále také interaktivní knihy s Albi tužkami, CD a DVD s českými pohádkami, audio knížky nebo společenské hry.

Praktické fungování knihovny a plány do budoucna

Pokud jde o praktické fungování knihovny, seznam knih evidujeme v excelovském souboru. Vypůjčky pak zapisujeme do papírových sešitů, kde každý uvede své jméno, termín vypůjčky a posléze zde i poznamená, kdy byla kniha vrácena. Knihy si může zdarma vypůjčit člen kra-

janského spolku (tzn. má-li zaplacený roční příspěvek). Aktuálně cítíme, že elektronizace systému evidence a výpůjček by samozřejmě byla přínosná, ale zásadně by to neovlivnilo fungování knihovny vzhledem k aktuální menší četnosti výpůjček.

Z výzdoby knihovny

Naším cílem do budoucna není rozšiřovat počet knížek (v současnosti máme 1052 svazků knih pro dospělé a 680 svazků pro děti), ale spíše knihovnický fond zkvalitňovat a modernizovat, abychom měli v nabídce aktuálně nejprodávající autory a jejich knihy. V případě dětských knih máme cíle podobné. Dále se chceme zaměřit na výběr knih, které jsou pro naše dvojazyčné čtenáře vhodné. Co to znamená? Přeci jenom naše děti neovládají češtinu na takové úrovni jako jejich vrstevníci v Česku. Musíme tedy do knihovny vybírat knihy s jednodušší slovní zásobou a doplněné atraktivními ilustracemi. Uvítali bychom, kdyby někde takový výběr existoval, měli jsme ho k dispozici, aby z něho mohly čerpat i další české školy působící v zahraničí. Rádi bychom také rozšířili nabídku Albi knih s mluvčí tužkou, protože jsou mezi dětmi velice oblíbené a pomáhají také zaneprázdněným rodičům.

Co říci závěrem? Jsme velice pyšní na to, co se nám podařilo pro krajanskou komunitu v Athénách vybudovat, ale teď je před námi další úkol: knihovnu ještě více mezi krajanskou komunitou zpropagovat a zvýšit její využívání. Těšíme se, že si budeme moci přečíst další příběhy o činnosti krajanských knihoven v časopise *Čtenář*, které by nás mohly inspirovat!

LUCIE KARAGIANI JAHODOVÁ

| ljahodova@email.cz

Foto: archiv knihovny Českého krajanského spolku v Athénách

Anketa – 75 let časopisu Čtenář

75

Jak by měl podle vás vypadat ideální knihovnický časopis? Jak hodnotíte zaměření a obsah časopisu Čtenář?

→ Já moc na ideály nevěřím. Ocenila bych, kdyby bylo možné doplnit časopis o digitální prvky – například přehrát si některé články časopisu jako podcast, možnost diskutovat pod příspěvky – vkládat další inspiraci, v online verzi provázat články s podobnými tématy, nabídnout online v reálném čase rozhovor se zajímavou osobností a pak záznam, otázky by mohli kolegové a kolegyně zasílat předem nebo se rovnou připojit, možnost vygenerovat si citaci, možnost stáhnout si nějaké doplňkové materiály...

→ Mám k časopisu Čtenář vřelý osobní vztah. Byla jsem vtažena do jeho dění a ráda v něm hledám inspiraci i nabízím témata, která mohou obohatit kolegy a kolegyně. Zaměření za mě odpovídá hlavním oborovým proudům. Jsem předplatitelka, ale skoro vždy čtu online verzi měsíčníků, papírovou verzi dávám jako ukázkou knihovnické práce těm, kteří se mnou vytvářejí články, jako upomínku na spolupráci. Cením si i toho, že časopis vychází pravidelně každý měsíc, a obdivuji sílu, trpělivost a vytrvalost těch, kteří za každým číslem stojí.

HELENA HUBATKOVÁ SELUCKÁ, Knihovna Jiřího Mahena v Brně

→ Za mne, ředitelku veřejné knihovny ve dvacetitisícovém městě, právě Čtenář takovým ideálním časopisem je. Ke každému číslu se opravdu většinou opakovaně vracím, nečtu na jeden záťah. Vyhovuje mi kombinace papírové a elektronické formy. V elektronické verzi se mi lépe zpětně vyhledává, ale nové číslo čtu raději v té papírové. Mám relativně dost informací o tom, co mne v oboru zajímá, ale velmi vítám, že se ve Čtenáři dotknu i těch segmentů, které jinak aktivně nevyhledávám a možná bych tyhle informace i minula, např. představení některých mezinárodních projektů, příspěvků mapujících současnou světovou literaturu v českých překladech (to se mi tedy těžko přiznává), baví mne dívat se do knihoven, které prošly rekonstrukcí nebo jsou zcela v novém. Jako zástupce Sekce veřejných knihoven SKIP a zároveň jako pracovník pověřené knihovny jsem ráda, že své místo mají ve Čtenáři příspěvky o proměnách malých, obecních knihoven. Měsíční periodicitu je příjemná, protože obsah stíhá reagovat na aktuální dění. Zároveň je pro mne toto periodikum jakousi „zárukou kvality“, zveřejňovaným informacím přikládám váhu, složení redakční rady považuji proto za velmi důležité. A vlastně ještě chci říct, že se mi líbí i jeho fyzická podoba, formát i kvalitní fotky. Proto časopis Čtenář opakovaně doporučuji svým kolegům v knihovně a poslední číslo leží vždycky na společném stole.

GABRIELA JARKULIŠOVÁ, Knihovna Kutná Hora

Události

Co venkovské knihovny umějí a mohou 2022

Ve dnech 22.–23. 9. 2022 se konal již 18. ročník konference *Co venkovské knihovny umějí a mohou*. Tento vzdělávací seminář je celostátním setkáním knihovníků z menších knihoven. Tématem toho loňského byla komunitní knihovna, protože komunitní role knihoven má v obcích stále důležitější význam. Na pozvánce na konferenci se tak objevil podnázev *Inspirujeme se místem, kde žijeme*.

Pořádající knihovnou byla tentokrát Knihovna Halenkov, kde je knihovnicí Marcela Šuláková. Akce se konala pod záštitou hejtmana Zlínského kraje Radima Holíše, za podpory Ministerstva kultury a Obce Halenkov. Část hostitelských povinností na sebe z titulu pověřené knihovny převzala také Masarykova veřejná knihovna Vsetín (MVK). Navzdory zářijovému nevládnému a deštivému počasí se na naší konferenci pěkně vyčáslilo, přestalo přšet a dokonce vysvitlo sluníčko.

Den první ve Vsetíně

Na Valašsku ve Vsetíně nás přivítala ředitelka MVK Daniela Divínová. Popřála všem krásný pobyt a připomněla, že to hlavní, proč jsme přijeli, je knihovna v Halenkově, která se v roce 2020 stala nejen knihovnou Zlínského kraje za rok 2020, ale i nejlepší knihovnou České republiky v témže roce. Je dobře, že v našem regionu máme tak výborné knihovny.

Účastníci se shromáždili v sále MVK nejen, aby se po dlouhé cestě trochu občerstvili, ale hlavně, aby se zúčastnili vzdělávacího programu, který byl opravdu bohatý. Jako první přednesla svůj příspěvek Jana Tomancová z KFBZ Zlín. Seznámila nás se systémem knihoven ve Zlínském kraji, přiblížila národopisné členění regionu, což je nejen zeměpis, ale i trocha historie a upozornila na hlavní úkoly venkovských knihoven: udržují tradice, byly a jsou nositelkami kultury na venkově. A je dobře, že se v posledních letech změnilo, a to k lepšímu. Sídli v pěkných

Atmosféra konference byla jako již tradičně uvolněná a přátelská

moderně zařízených prostorách a hlavně – pořádají daleko více akcí a jsou více vidět, protože žijí heslem: *Jdeme ven z knihovny!*

Připomněla také, že KFBZ slaví 20 let jako krajská knihovna a na oslavu výročí natočili 20 videí z knihoven kraje, kde se prezentují menší, ale velmi úspěšné knihovny.

Lucie Macháčková z NK ČR, organizátorka letošního setkání, také připomněla cíl našeho setkání – vítěznou knihovnu v Halenkově – a seznámila nás s těmi správnými cestami, jak se dá takového úspěchu dosáhnout, na co se soustředit a co si pohlídat.

Jak je to s naším mozkiem nám poté ukázala Lidka Holbíková z MVK; nejenže nám obě jeho poloviny pěkně zamotala, ale dala nám i domácí

úkoly a vysvětlila nám, jak mozek cvičit. Nebylo to jednoduché, místy jsme se vlastní nešikovností museli i zasmát, panovalo také napětí a soutěživost a někteří si luštění vzali i domů.

Pár rad, jak komunikovat s obcí, jsme dostali od Katky Janoškové. Nepodceňujeme výběr knihovníka, mějme knihovnu voňavou a čistou, máme-li zahradu, využijme ji. Uvědomme si výhody knihovny – bezplatné služby, dostupnost i inspirující prostředí. Nemáme zapomínat také na dobrou propagaci knihovny, na vzájemné sdílení nebo využití dobrovolníků z okolí. Katka je prostě znalá problematiky, rozumí PR, má hodně zkušeností a je vidět, že ví, o čem mluví.

Příspěvek se zajímavým názvem **Informace jsou jako jahody**, v němž nám představila nadaci OSF, přednesla Tereza Lišková.

Následovala večere a její příprava nás mohla přivést k úvaze, co všechno se knihovník může během své práce naučit – třeba i pořádat a obsluhovat raut. Pak už nás čekal zábavný večer s valašskou cimbálovkou a s výbornými muzikanty; jedním z nich byl i náš spolupracovník Michal a Mirek je zase manžel kolegyně knihovnice. Všichni jsme se dobře bavili, probíraly se i valašské tradice, například luženské dožínky, čepení nevěsty, dozvěděli jsme se, co je to lepák, hrabica nebo povříso.

Druhý den v Halenkově

Kdo by pozoroval ranní dění v halenkovské knihovně, mohl sledovat čilý ruch, panující před příjezdem knihovníků. Děvčata z devátých tříd pod „vzdáleným“ vedením paní knihovnice Marcely Šulákové žhavlila kávovar, krájela frgály, ladila hudební nástroje a urovnávala kroje.

Kluci zase chystali techniku. Co kluci, vlastně jen jeden kluk, Patrik. Ale ten stál za to! Tomu všemu velela Marcela – nuceně z domu, po telefonu a přes počítač, protože onemocněla covidem. Děti ale fungovaly, jako by měly svou paní učitelku přímo za zády. Ona je totiž Marcela nejen knihovnice, ale i jejich paní učitelka. Knihovna neboli Biblina, jak ji láskyplně nazývá, se nachází ve škole a je vidět, že to představuje výhodu. Holky měly příležitost stát se na chvíli hostitelkami a Patrik zase mohl ukázat, že jako ajťák je opravdu dobrý.

Přivítal nás starosta Halenkova Radek Chromčák i ředitel Krajské knihovny ve Zlíně Jan Kaňka.

Marcela velela z domova a bezvadní žáci pomáhali a spolupracovali. Vítila nás z domu, ve výborné prezentaci nám přiblížila svou knihovnu, ale víc napsat nelze. Její dynamický projev je prostě nepopsatelný! Dokázal uchvátit, poučit i pobavit. Patrik jako IT specialista se projevil jako neskutečný expert a řídil svoji paní učitelku bez rozpaků a velmi odborně. *Paní učitelko, potichu!* – to od něho zaznělo a asi se mockrát v historii školy nestalo, aby žák tišil paní učitelku. A ta opravdu poslechla, ztichla a pokračovala až po jeho pokyn.

Terezka, Lucka a Nikolka, děvčata v krojích, se postarala o krásný hudební doprovod s houslemi a cimbálem.

Během dne jsme si mohli prohlédnout půjčovnu – průvodkyněmi byla také děvčata z devítky – a prohlídka halenkovské knihovny za zmínku určitě stojí. Knihovna je krásně zařízená moderním nábytkem a vůbec: celá je originální, včetně designově uloženého fondu, který lahodí oku. Je vidět, že její knihovnice je odvážná a nápaditá.

Vít Richter z NK ČR připomněl, že zakladatelkou těchto setkání venkovských knihoven byla Daniela Wimmerová, díky níž se mnoho starostů teprve dozvědělo, že mají v obci knihovnu a že se s ní musí něco udělat. Budiž jí za to velký dík! Zdravíme ji do Kaplic.

S nápady, jak dělat obyčejné knihovnické aktivity neobyčejně, za námi přijela z Bolatic Jana Štěpáníková. Když nám doporučila trio Osamělé Palačinky, asi jsme nebyly samy, kdo zvědavě googlil a zjišťoval, o čem jde. Jo a také prý je dobré mít více nábytku na kolečkách. Všem nám bylo jasné proč. Přece jen ty „obyčejné“ aktivity zase tak obyčejné nebyly a vyžadovaly jak nápady, tak i kreativitu a prostor.

Dagmar Strbíková z Miskovic se ve své prezentaci zabývala hrátkami s pamětí a Ivana Kalinová z Hodic ukázala v příspěvku, jak funguje vesnický příměstský tábor. Pojala svou prezentaci z toho méně zábavného konce. Zabývala se totiž více než výčtem aktivit s dětmi spíše praktickými radami, jak tábor připravit, financovat, co nezapomenout vyplnit, na co si dát pozor ve vyúčtování a kde hledat rady. Všichni praktičnost jejího příspěvku ocenili.

Následoval blok informací Víta Richtera o zdrojích financování knihoven. O užitečnosti tohoto tématu nemusíme nikoho přesvědčovat, šéf

Knihovnického institutu vysvětlil, pro koho je jaké financování vhodné, a o přestávkách byl k dispozici s poradenstvím a pomocí.

Zda pomůže změna zvenčí naší změně vnitřní a proč některé knihovny „zamrzly“ v devadesátých a jiné nás naopak překvapí vkusným a komfortním interiérem, nad tím se zamýšlela Miroslava Sabelová z Knihovny města Ostravy. Změňme své myšlení a zapojme odborníky. Ty najdeme například v Metodickém centru pro výstavbu a rekonstrukci knihoven v MZK v Brně anebo také v Ceibě, se kterou nás seznámil dodavatel knihovnického nábytku a doplňků Lukáš Pajer.

Eliška Urbanová v příspěvku **Knihovna dětem** představila různé aktivity pro předškolní děti.

Tak trochu netradičně pojali knihovnu v Hradištku. Mimo jiné totiž pomáhají historikům a Lucie Hašková říká, že pomáhají lidem oživit vzpomínky. Věnuje se připomínání historie druhé světové války a zapomenutým příběhům. Při své práci pátrá po osudech francouzských vězňů z koncentračního tábora a kontaktuje ty, kteří přežili. Že je v tom velmi dobrá, svědčí i pozvání do Dijonu na křest knihy, jejímž hrdinou byl zemřelý vězeň. Knihu vydal jeho příbuzný. Paní Hašková uchovává prostě paměť obce pro další generace.

Poslední příspěvek pocházel z knihovny ve Slavkově a přednesla jej paní Miroslava Končítíková. To, že se neuskutečnila beseda **Pes, nejlepší přítel člověka**, kterou měla připravenou Marcela Šuláková, zavinil covid. Škoda. Kdo ale bude chtít, může se podívat na stránky konference *Co venkovské knihovny umějí a mohou XVIII*. Najde tam nejen tuto prezentaci, ale i všechny ostatní. Opravdu stojí za zhlédnutí!

Po obědě nás čekal výlet do Velkých Karlovic. Role průvodkyně se zhostila Zdenka Haplová, pravda s drobnými chybičkami, občas si popletla pravou a levou stranu, ale řidič autobusu statečně napovídal, a tak převládl celkový dobrý dojem a účastníci zájezdu byli spokojeni.

Na zpáteční cestě jsme se ještě zastavili v malé knihovně v Huslenkách, kde nás čekala místostarostka paní Lucie Strbačková, naše bývalá kolegyně-knihovnice, a představila nám místní knihovnu, kterou navštěvují čtenáři i v době, kdy tam knihovník není. Stačí si jen půjčit klíče na obci, pobýt v knihovně a pak je zas spořádaně vrátit...

Všichni zúčastnění si z Halenkova odváželi nejen plno krásných dojmů a inspiraci pro svoji práci, ale i knihu *Halenkov*, kterou vydala Obec Halenkov, a půl výborného valašského frgálu.

Závěr

Závěr semináře proběhl opět v knihovně ve Vsetíně v hravém duchu. Petra Románková z MVK předvedla celou armádu ozobotů, beebotů a dalších bůhvíjakých „botů“. Všechny to mimořádně zajímalo, bombardovali Petru dotazy a virtuální brýle putovaly z hlavy na hlavu.

Příjemně unavení a nabíti novými zážitky a poznatky se poslední účastníci rozloučili, navzájem si popřáli šťastnou cestu domů a osmnáctý ročník celostátní konference *Co venkovské knihovny umějí a mohou* skončil. Tak v roce 2023 na shledanou v Knihovně J. M. Hovorky ve Statečnicích!

VĚRA PELCOVÁ | vpelcova@mvk.cz
ZDENKA HAPLOVÁ | zhaplova@mvk.cz

Foto: Lenka Látalová

Bibliotheca academica 2022

Konference vysokoškolských a univerzitních knihoven, která se koná každoročně na jiném místě, tentokrát zavítala ve dnech 18.–19. 10. 2022 do Olomouce. Jejím ústředním tématem bylo *Proč, jak a pro koho: dobrý knihovní fond*.

Den první, úterý

Odborný program začal v úterý ráno zahajovací řečí Václava Šubrta, nového předsedy Asociace knihoven vysokých škol (AKVŠ). Zahájil blok **Fondue? Fondy!** První příspěvek *Fond akademických knihoven jako nástroj naplnění informační potřeby uživatele* přednesla Iva Zdražilová. Začala zajímavými postřehy ohledně výpůjček dokumentů. Zazněly tak informace, že 80 % výpůjček dělá 20 % fondu nebo že 41 % fondu se nikdy nepůjčilo. Fond se půjčuje na základě informačních potřeb uživatelů, tj. studentů a vyučujících. Přednášející uvedla, jaké aspekty se mohou zohlednit při budování fondu či jakým způsobem zkoumáme informační potřeby našich uživatelů.

Příspěvek ředitele knihovny Vídeňské univerzity ekonomie a obchodu (VUEO) Nicolaue Bergera pojednával o tom, jak akademická média a fondy podporují výuku na této škole. VUEO je největší svého druhu v Rakousku a jednou z největších v Evropě. N. Berger představil také akviziční strategii této instituce, která je jednou z priorit. Jde o neustálé přizpůsobování se na jedné straně potřebám uživatelů a na straně druhé podmínkám dodavatelů. Tato stále se měnící akviziční strategie vede mj. ke změnám pracovního profilu zaměstnanců knihovny.

Z pohledu vyučujícího, od prof. Voženilka, vysokoškolského pedagoga, kartografa a vedoucího Katedry geoinformatiky Přírodovědecké fakulty UPOL, zazněly cenné poznatky k výuce a použití knihovního fondu i služeb knihoven, a to v jeho příspěvku *Knihovní fond ve výuce: pohled očima pedagoga*.

Pohled na účastníky konference včetně končící předsedkyně H. Landové (třetí zleva) a jejího nástupce V. Šubrta (čtvrtý zleva)

Jan Kříž a Martin Krčál ve svém vystoupení na téma *Jak využívat statistiku při budování fondu* účastníkům konference přiblížili, jak statistika, resp. systém statistických výkazů knihoven AKVŠ může být nápomocen při budování fondu. Uvedli, jak využít statistiku při akvizici (například zjistit frekvenci půjčování jednotlivých titulů), výzkumu a analýze doporučené literatury, přínosu e-zdrojů. Apelovali na to, aby se kladl větší důraz na zohlednění uživatelských potřeb a následně tzv. *demand driven aquisition*.

Obohacující příspěvek o managementu fondu ústřední knihovny FF MU přednesly Markéta Bočková a Silvie Kořínková Presová. Seznámily ve zkratce s fondem samotným, jeho lokací a složením. Mluvily také o roli volného výběru, zajištění fondu, finančních prostředcích na akvizici a přírůstcích. Věnovaly se volnému výběru ve vztahu k jednotlivým oborům, využití statistických dat k výběru knihovních jednotek do vol-

ného výběru. Obě kolegyně názorně ukázaly pomocí grafů a statistik, že většina fondu, který se nepůjčuje, jde do skladu. Dalším vývojem studijních oborů totiž dochází k redukci signatur některých studijních oborů v knihovně, což má také vliv na lokaci fondu.

Na odpoledne byly připraveny čtyři **workshopy** (*Akvizice – pro koho, co, jak a proč; Kritéria kvalitního věcného popisu; Blended library services: služby knihovny trochu jinak? a Bez e-learningu není blended learningu*). Já jsem se zúčastnila workshopu *Bez e-learningu není blended learningu*. Vedla ho Barbora Drobiková a její kolegyně z Ústřední knihovny UK. Za zajímavou považuji zejména část týkající se autorského práva, konkrétně použití a citování vysokoškolských prací. Na závěr tohoto bloku došlo ke shrnutí závěrů vyplývajících ze všech čtyř workshopů.

Společenský úterní večer jsme strávili v Univerzitní knihovně UPOL, která se nachází ve Zbrojnici, kde jsme absolvovali exkurzi po knihovně a viděli zajímavou výstavu výtvarníka Jaro Vargy a jeho „Návrat do nového světa“. V rámci kulturního programu vystoupily dva taneční páry z taneční školy.

Den druhý, středa

Středa dopoledne začali krásnou oslavou 20. narozenin AKVŠ. V průběhu prezentace byla zveřejněna všechna jména předsedů této asociace, včetně výkonných výborů. Na závěr popřála minulá předsedkyně Hana Landová svým následovníkům hodně štěstí do dalších let.

Následoval blok **Projekty a události, které hýbou světem českých VŠ knihoven**. Slova se ujala Hana Landová. Informovala o již proběhlých workshopech. Hovořila o podpoře blended learningu, což je centralizovaný rozvojový projekt (CRP), na kterém participuje 21 vysokoškolských knihoven, a online informačních zdrojích pro něj.

Přednáška Martina Svobody, ředitele NTK, byla zaměřena na téma projektu CARDS, jeho cílech a východiscích, o předpokládaném termínu implementace a provozu platformy nové generace, dále o metodické podpoře práce s metadaty výzkumných dat a s perzistentními identifikátory. Cílem projektu je vytvoření centrálního katalogu,

Taneční vystoupení v rámci kulturního programu na závěr prvního dne konference

centralizované vyhledávání, centralizovaná evidence EIZ, MVS a centrální autentizace. Seznámil nás s tím, čím se tento projekt liší například od projektu *Knihovny.cz*. Na to navázala Petra Černošláková svým vystoupením o *Národní podpoře implementace persistentních identifikátorů*. Kristýna Paulová zakončila dopolední program příspěvkem s tematikou mediální gramotnosti.

Poslední blok patřil **Dobré praxi z VŠ knihoven**.

Dále jsme slyšeli Antonína Pokorného s textovou analýzou závěrečných prací studentů UPOL jako zdroje pro akvizici – je to nástroj založený na kombinaci klíčových slov a vyhledávání.

Následovala Jmila Dvořáčková z Ostravské univerzity se zamyšlením, jak dostat knihy z polic k uživateli; Univerzitní knihovna Ostravské univerzity obsluhuje hodně poboček pomocí rozvážek a biblioboxů. Rozšířila služby knihoboxu, dále službu, díky níž si uživatelé mohou vyzvednout knihy v různých fakultních studovnách. Poslední přednáška byla zaměřena na téma digitálních knihoven v systému Islandora.

Na konferenci také zazněly přednášky sponzorů EBSCO, Albertina icome Praha a Elseviere Clarivate o jejich databázích.

Účastníci byli pozváni na další ročník této konference, která se v roce 2023 uskuteční v Jindřichově Hradci.

RENÁTA KREJČÍ SALÁTOVÁ

| renata.salatova@nkp.cz

Foto: Johana Kratochvílová

Národní knihovna ČR v bodě 0

Máme za sebou analýzu současného stavu, uživatelská šetření, tržní konzultace, rešerše, samostudium, veřejnou zakázku na web a zdá se, že se pomalu přibližujeme startovní čáře. Stále si pokládáme mnoho otázek a nalézáme další, které si ještě položit musíme. Půjdeme cestou faceliftu, redesignu nebo rebrandu?

Vizuální identita je především idea. Vyjádření toho, co chceme do značky vnést, a její prezentace uvnitř i navenek pomocí symbolů, barvy, písma a dalších prvků. To vše konstantně a dlouhodobě.

Jelikož je identita systém, nefunguje naše idea bez disciplíny. K tomuto slouží manuál jednotného vizuálního stylu, kde si externí grafik i sekretářka rychle dohledají, co potřebují. Manuál by měl obsahovat informace o tom, jak pracovat s vizuální identitou v souladu se směřením značky (knihovny): co je doporučeno s jednotlivými prvky (logo, barvy, písmo atd.) v různých kontextech a na různých formátech provádět, a co je naopak vyloučeno.

Nejoceňovanější komoditou (po nápadu) je vždy návaznost loga na funkční systém, který dělá život snadnějším. V nynějším boomeru digitálních technologií je vizuální identita nedílnou součástí komunikace. To znamená, že pokud je nefunkční, zastaralá, nepřehledná a nepěkná, může i škodit, protože přesně tak vaši knihovnu bude vnímat okolí. Pokud pracujeme s něčím, co je vytvořené sice v dobré víře, ale neprofesionálně, vzniká nejen vizuální smog, ale poškodíme tím i renomé informační instituce.

To, co víme jistě, je, že zakázku nebudeme dávat žádnému studiu ani agentuře. Budeme konzultovat, ale věříme, že NK ČR dokážeme procesem změny provést interně, s naším kreativním oddělením. Proměnu totiž vnímáme jako proces, jehož musíme být plně účastní a identifikovat se s každým krokem. Dnes se zde s vámi stručně podělím o strukturu postupu, který musí následovat již při úvahách o změně vizuální identity.

Brand positioning

Brand positioning je součástí a zároveň manuálem pro tvorbu vizuální identity a komunikačního stylu. Zahrnují logo, typografii, barvy, styl ilustrací a fotografií, layout, tonalitu sdělení, texty, persony atd. – zkrátka veškeré grafické, vizuální a komunikační výstupy, kterými se knihovna navenek prezentuje. Všechny tyto materiály musí respektovat vytyčené mantinely, aby se knihovna propagovala uceleně. Brand positioning je souborem pravidel, která definují značku a odlišují ji od konkurence. Ano, i knihovny existují a fungují v konkurenčním prostředí.

Cílové skupiny a persony

Skupině lidí, u které víte, kdo jsou, co chtějí a co potřebují, snáze můžete svou nabídku služeb přizpůsobit. Cílová skupina ovšem není jediným prvkem, kterým se obory jako marketing nebo UX design zabývají. Mnohdy efektivnější je vytvoření takzvaných person neboli zosobnění jednotlivých představitelů cílové skupiny. To úzce souvisí se segmentací skupiny, která ji rozděluje na menší okruhy, jež usnadňují další směřování vizuální komunikace. Při vytváření person jsme vycházeli z odpovědí na tyto otázky:

- Komu je služba určena?
- Kdo službu ocení?
- Jak vypadá typický člen skupiny?
- Kolik je mu let, kde žije?
- Jaké jsou zájmy skupiny?
- Jaké skupina vyznává hodnoty?
- Jaké má potřeby?
- Proč by skupina měla naši službu chtít?
- Koho skupina vnímá jako vzor?

- Koho naopak neuznává?
- Kde se představitelé cílové skupiny vyskytují?
- Jakým médiím věnují pozornost?

NK ČR – vývoj loga a značení

V archivu jsme dohledali nejstarší značení instituce z konce 18. století, odkazující na první veřejně přístupnou podobu knihovny. Toto značení se používalo až do vzniku Československé republiky, která tehdejší Veřejnou a universitní knihovnu převzala do své správy. Následovalo několik verzí symbolu otevřené knihy a astronomické věže nesoucí iniciály aktuálního názvu instituce. V roce 1993 byl znak zcela přepracován a namísto věže se k iniciálám NK připojil symbol lva. Do názvu se prvně vkládají také překlady do cizích jazyků. V roce 2005 prošlo logo minimalizací – z otevřené knihy se staly barevné obdélníky nesoucí litery NK. K logu byl poprvé zpracován manuál a navrženy základy vizuální identity (viz obr. 1).

Logo a vizuální identita

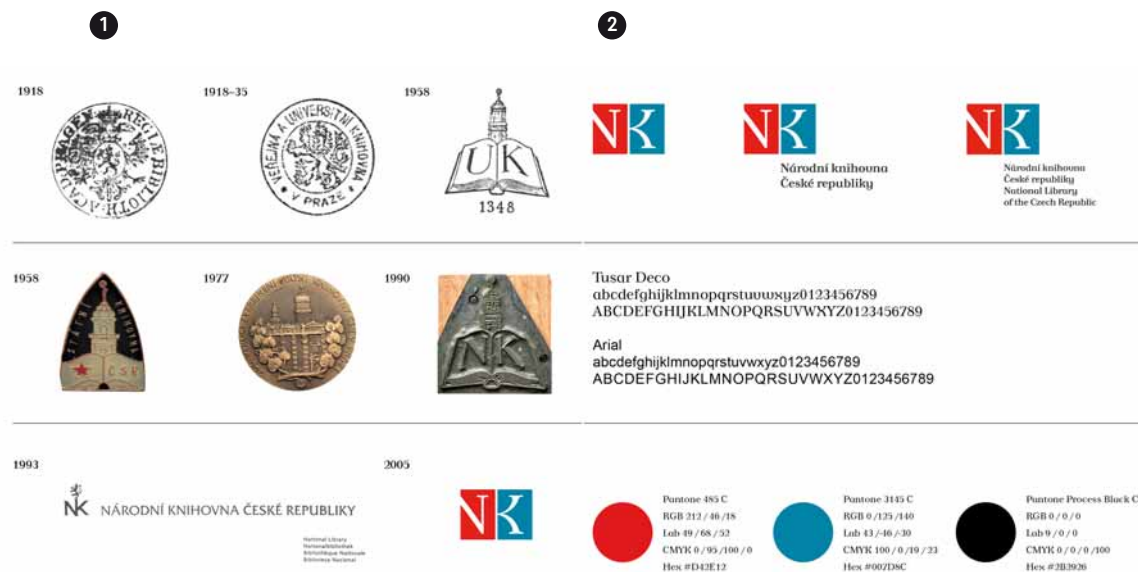
Současné logo se používá od roku 2005. Základním písmem je Tusar Deco. Toto písmo je základním stylotvorným prvkem všech textových a publikačních materiálů NK ČR. Jde o klasicistní antikvu s prvky Artdeco. Typickým znakem je vysoká střední výška minusek. V současné době se také používá písmo Tusar Text, které je čitelnější variantou základního písma. Jako doplňkové písmo

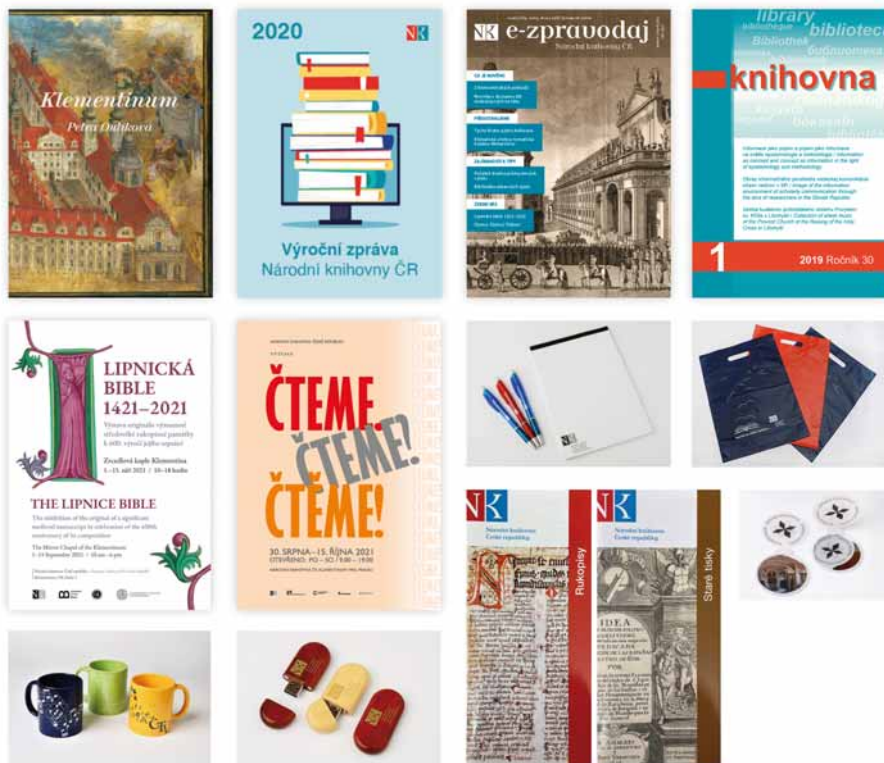
byl zvolen Arial CE pro jeho snadnou dostupnost v běžných textových editorech. Barevná paleta je kombinací červené, tyrkysové a černé barvy (viz obr. 2).

V nejbližším okolí Klementina můžeme vnímat dva konkurenční subjekty, které mají kvalitně zpracovanou vizuální identitu. V případě Akademie věd ČR se jedná o facelift původního loga. Galerie hlavního města Prahy šla cestou redesignu při zachování stávajícího názvu.

Tištěná propagace

Tisková produkce NK ČR v současné době nepodléhá jednotné logice. Materiály působí roztržitým dojmem a těžko se přiřazují jedné instituci. Vývoj vizuálního stylu je přirozený proces, který v případě NK ČR vyplývá z absence celých kapitol brandmanuálu (online propagace, publikace a ediční řady, systém značení). Problematikou jsou ale odchylky v podobě loga, které se běžně používají, přestože jsou v rozporu s autorským záměrem. Dalším rušivým faktorem je časté zadávání grafických prací externím dodavatelům, kteří jednotlivým projektům vytvářejí mnohdy nekvalitní nebo zbytečné produkty (logo ORST, web Zrcadlové kaple...). Propagační předměty působí zastaralé a levně, neplní tak reprezentativní funkci. Samotná distribuce a prezentace (pult v Zrcadlové kapli, stánek na veletržních akcích) postrádá koncepční přístup.

V případě vzniku nových propagačních předmětů je potřeba investovat také do online prezentace v podobě e-shopu (viz obr. 3).

Online propagace

Online propagace nebyla doposud brandově uchopena. Webová prezentace z roku 2014 je zastaralá po grafické i funkční stránce, nesplňuje zásady přístupnosti, responsivity ani bezpečnosti. Je třeba kompletní redesign UX i UI na základě kvalitativního uživatelského výzkumu. Pro tento účel je také nutný audit dceřinných webů, které v současné době prezentují dílčí projekty a sekce knihovny. Sociální sítě knihovny jsou rozříštěné, grafické výstupy nelze zařadit pod jednu instituci a často nesplňují technická specifika daných platforem. Vzniká tak dojem amatérské prezentace, která nedokáže zaujmout

stávající ani nové uživatele. Postupně nastavujeme jednotné layouty grafických materiálů a redefinueme obsahovou stránku spravovaných kanálů.

Doposud nerozvinutou oblastí propagace je e-mailový newsletter, který by měl být spuštěn v prvních měsících roku 2023 (viz obr. 4).

MZK, krajské a ostatní knihovny

V systému knihoven v Česku má NK ČR unikátní postavení. Přesto je v oblasti loga a vizuální identity zastíněna „menšími“ knihovnami. Funkční značku má např. Moravská zemská knihovna (MZK), Vědecká knihovna v Olomouci nebo Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Značky dalších krajských knihoven jsou méně funkční pro svou zastaralost, technickou nedokonalost či špatnou čitelnost. Některé zvolily příliš obecné a zaměnitelné symboly, jiné jsou naopak příliš konkrétní a svazují tím další použití v systému vizuální identity (viz obr. 5).

Druhá největší knihovna v ČR – MZK – používá logo a vizuální identitu navržené společností Porta design od roku 2009. Symbol loga je složen z fragmentů liter MZK, kde je zachován pouze svislý tah, zároveň evokuje hřbety knih. Napříč vizuální identitou je využíván znak samotné diagonály. Základním písmem je DIN Pro. Hlavní tyrkysovou barvu doplňuje škála pestrých barev, které označují různé části knihovny. Webové stránky realizovala firma Intuity, design vytvořila firma Porta design, s. r. o. Více se jistě dozvíme od samotné MZK v pokračování tohoto seriálu.

Městské a univerzitní knihovny jsou většinou svou vizuální identitou součástí celku, k němuž náleží. Přesto se najdou instituce, které vystupují svébytným způsobem v různé míře kvality provedení (viz obr. 6).

Zahraněční knihovny

Úroveň prezentace světových knihoven je rovněž kolísavá, což vyplývá z odlišných funkcí, které

VĚDECKÁ KNIHOVNA V OLOMOUCI

VKOL

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Bibliothek Liberec
Knihovna Liberec
Librarv Liberec

KRAJSKÁ KNIHOVNA v Pardubicích

STŘEDOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V KLADNĚ

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích

Krajská knihovna Františka Bartoše PRÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

KRAJSKÁ KNIHOVNA VYSOČINY

Knihovna a vědecká knihovna v Ústí nad Labem

Krajská knihovna Karlovy Vary

SEVEROČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA ÚSTÍ NAD LABEM

Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě

knihovny v dané zemi plní. Zatímco některé země vnímají knihovny jako kulturní centra s komunitním programem, jiné akcentují muzeální a archivní funkci (viz obr. 7). Česká republika je s nejhustší sítí knihoven světový unikát.

Národní instituce

Většina národních institucí v posledních letech prošla výraznou změnou své vizuální prezentace, ať už se jednalo o kompletní rebranding (Národní galerie) nebo dílčí změny (Národní muzeum – design expozic, orientační systém; Národní divadlo – web, kampaně).

Závěrem to nejpodstatnější

Logo a vizuální identita jsou důležitou součástí značky a musí být v souladu s jejím posláním a hodnotami. Jen takové logo pomůže vaši znač-

ku budovat a ta bude nabývat na síle a kreditu. Z toho vyplývá, že obrovskou výhodou i šetřením veškerých zdrojů je mít značku důsledně definovanou a popsanou ve strategii.

Pro potřeby grafického ztvárnění bylo tedy nutné vymezit **základní charakteristické rysy instituce**. V případě NK ČR jsou to: jasně daná identita, jednoznačně definované směřování, korektnost, spolehlivost, kvalita a dostupnost, rostoucí renomé a otevřené šance do budoucnosti. A teď už nám jen držte pěsti. V posledním letošním čísle časopisu *Čtenář* se s vámi podělím o výsledek nebo o informaci, jak jsme na naší cestě daleko.

MARTINA KOŠANOVÁ

| martina.kosanova@nkp.cz

JAN CHABR | jan.chabr@nkp.cz

Obr.: archiv NK ČR

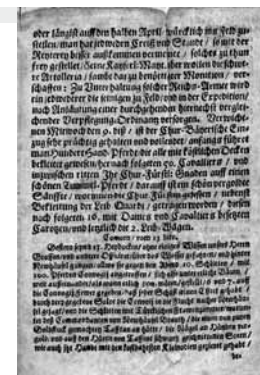
Periodika na území dnešní ČR

Extraordinari Wochentliche Postzeitung – první noviny na našem území

Právě jste nalistovali úvodní část nového cyklu, ve kterém vám v průběhu celého roku budeme představovat historická periodika, která vznikla a byla vydávána na území dnešní ČR. Na titulní stránce každého čísla *Čtenáře* bude zveřejněna reprodukce jejich obálky nebo podoby grafické úpravy. Seriál vzniká ve spolupráci s Kateřinou Spurnou, vedoucí oddělení časopisů Knihovny Národního muzea.

Nejstarší noviny vydávané na území země Koruny České jsou spojeny se jménem Ludmily ml. Sedlčanské z Karlova. Ludmila byla vdovou po tiskaři Danielu Sedlčanském starším. Po jeho smrti v roce 1648 usilovala o zachování chodu jeho knihařské dílny, o získání privilegia na tisk kalendářů a od roku 1654 také o titul dvorské knihtiskařky, což by jí zajistilo dostatek státních zakázek, a tím i udrželo při životě zmíněnou knihařskou dílnu. Její snažení bylo po značných peripetiích a soupeření s dalším pražským tiskařem Urbanem Baltazarem Goliášem (zemřel snad roku 1679) korunováno úspěchem, zmíněný titul jí byl propůjčen císařem Ferdinandem III. dne 6. 10. roku 1657.

V roce 1658 pak získala privilegium k tisku novin a její zásluhou tak od roku 1658 vycházely v Praze první noviny na našem území, německy psané *Extraordinari Wochentliche Postzeitung*. Noviny vycházely několikrát do týdne a byly vydávány v letech 1658–1672 pod rozličně obměněnými názvy. Noviny podávaly, jak bylo tehdy obvyklé, zprávy od vídeňských dopisovatelů ze života císařského dvora a také informace z politiky a mezinárodního dění. Od čísla 49 byly ozdobeny obrázkem boha Merkura.

Ukázka jedné ze stran novin Extraordinari Wochentliche Postzeitung, č. 14 z 26. 1. 1664. Knihovna Národního muzea, oddělení časopisů, sign. Z Trezor 1.

Repro: Knihovna Národního muzea

Nejstarší exemplář novin pochází z roku 1659 a je dochován ve formě konvolutu v Knihovně Královské kanonie premonstrátů na Strahově. Následující čísla novin z let 1660–1663 se bohužel nedochovala, další doložený exemplář z roku 1664 uchovává ve svém fondu oddělení časopisů Knihovny Národního muzea, konkrétně se jedná o číslo 14. z 26. 1., které se věnuje střetnutí Osmanské říše a císaře Leopolda I. Po smrti Ludmily ml. Sedlčanské v roce 1664 pokračovala ve vydávání novin její dcera Ludmila Sedlčanská ze Šarfenberka, ovšem již s menšími úspěchy, protože v roce 1672 jí bylo privilegium na tisk novin odebráno, čímž bylo ukončeno i jejich vydávání.¹

KATEŘINA SPURNÁ | katerina.spurna@nm.cz

¹ Při zpracování textu byly použity následující zdroje: STEJSKALOVÁ, Eva. *Novinové zpravodajství a noviny v Čechách od 17. století do roku 1740*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2613-0, dále vybraná hesla z *Encyklopedie knihy* uveřejněné na portálu *Knihovněda.cz*, dostupné z: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php?title=Hlavn%C3%AD_strana [cit. 7. 11. 2022].

6

7

Milan Kundera v MZK

Moravská zemská knihovna (MZK) se spisovateli Milanu Kunderovi, v současnosti jednomu z nejpřekládanějších a také nejproslulejších českých autorů, věnuje dlouhodobě a systematicky. Proběhla zde kunderovská výstava, MZK o něm vydala reprezentativní publikaci, jejímž autorem je ředitel knihovny Tomáš Kubíček. Chystají zde specializovaný útvar, Knihovnu Milana Kundery, která vznikne na základě spisovatelova daru – jeho archivu a knihovny. Ředitele MZK jsem v této souvislosti požádal o rozhovor.

V říjnu 2022 jste osobně z Francie přivezl archiv a knihovnu Milana Kundery. Jak rozsáhlý je to fond a co obsahuje?

Fond má dvě části, zjednodušeně řečeno. Tu první představuje archiv Milana Kundery. Budoucí badatel v něm najde nejenom soubor literárních cen, které Milan Kundera získal za své dílo po celém světě, fotografie z oficiálních i neoficiálních setkání autora s různými kulturními či politickými osobnostmi, korespondenci s přáteli – třeba s Federicem Fellinim, Fernandem Arabalem a tak podobně, ale i velký konvolut recenzí a kritik, které dávala dohromady a třídila paní Věra Kunderová a který se stává jedinečným zdrojem pro studium recepce Kunderova díla v různých národních kulturách. Tato část je shromážděna v pětadvaceti archivních krabicích. Tou druhou částí je knihovna Milana Kundery – tedy knihovna, která vznikala na základě autorského výtisku, jenž Kunderovi posílali světoví nakladatelé a který postupně vytvořil rozsáhlý soubor o rozsahu asi tří až čtyř tisíc publikací. Přesný soupis obou částí se teprve zpracovává.

Je tento dar ze strany světoznámého spisovatele něčím podmíněn?

Ne, žádné podmínky nejsou ze strany manželů Kunderových stanoveny. Ale jaksi se automaticky předpokládá, že se o tento fond budeme aktivně starat a trvale jej rozšiřovat. Ostatně v tomto smyslu máme uzavřenu i smlouvu s literární agenturou, která Kunderu zastupuje a díky které k nám do MZK nakladatelé zasílají povinný

výtisk každé nové publikace, která je kdekoliv ve světě vydána. Výsledkem je, že nemine týden, aby k nám nedoputovalo nové vydání některé z Kunderových knih.

Vznikne tak v MZK samostatný útvar?

Plánem je, že v MZK vznikne Knihovna Milana Kundery jako samostatná studovna a prezentační místo, kde bude možné nejenom procházet Kunderovými texty či texty o Milanu Kunderovi, ale kde bude mít badatel k dispozici i digitalizovaný archiv. Současně bude tato místnost připravena na to, aby se v případě potřeby proměnila na diskusní fórum pro až padesát účastníků v publiku. Nejsme muzeum ani archiv, tedy podmínkou je, že Knihovna Milana Kundery bude živým a otevřeným centrem, které bude zpřítomňovat Kunderovo myšlení v co nejširší a nejaktuálnější perspektivě.

Na jaké služby a informační servis se v souvislosti s tím mohou kunderologové těšit?

Na kompletní a stále obnovovanou bibliografickou databázi Kunderových děl vydaných ve světových překladech, fyzický fond, který umožní se v co nejširší podobě ponořit do studia Kunderových textů a do sekundární literatury, digitalizovaný archiv, různé virtuální nástroje jako například digitální mapu, a pak samozřejmě na debaty a zajímavé hosty. Záleží také na partnerech, které máme v úmyslu k provozu Knihovny přizvat, co budou oni moci a chtít nabídnout. Tato jednání nás čekají v příštích měsících, protože

Kunderova knihovna jede do Brna...

teprve nyní se nám podařilo knihovnu z Paříže převést a teprve v těchto dnech začíná stavební realizace vybudování prostor knihovny. Nyní tedy víme, o jakých časech a o jakém programu se můžeme začít bavit.

Kdy a při jaké příležitosti došlo k nápadu získat Kunderovu knihovnu a archiv? A jak se realizace celého projektu vyvíjela?

S manželi Kunderovými jsme připravovali v roce 2018 výstavu, která nesla název *Milan Kundera (neztracen) v překladech*. Ta výstava měla nejenom ukázat na rozsah Kunderova překladového díla, ale současně i vyvrátit tezi, že se nezajímá o své české čtenáře. Myslím, že se obojí podařilo. Při té příležitosti vyvstala i otázka, co bude s oněmi soubory dále, a manželé Kunderovi při-

jali nabídku MZK, že se o tyto věci postará. To jen potvrdilo, že Kunderovi na českém čtenáři záleží a že třeba i jeho vztah k rodnému Brnu je stále velmi silný. Převoz jsme původně plánovali na rok 2020, ale došlo k němu až nyní na podzim roku 2022. Důvodem trvalých odkladů byly restriktce, které vznikaly ve Francii či u nás v důsledku celosvětové pandemie covidu, takže jsme museli čekat. Ale Kunderovo dílo nepodléhá prchavé aktualitě, tedy čas čekání pro nás nebyl nijak podstatný.

Děkuji za rozhovor a přeji vám, ať se záměr MZK vydaří naplno uskutečnit. Ostatně Knihovna Milana Kundery určitě není na stránkách Čtenáře reflektována naposledy.

JAROSLAV CÍSAŘ | ctenar@svkkl.cz

Foto: archiv MZK

Jak v knihovně naplno rozvinout komunikativní kompetence

Knihovna Jiřího Mahena v Brně (KJM) v rámci rozvoje svého projektu *Databanka vzdělávacích programů* připravila v rámci dotačního programu Ministerstva kultury ČR (Veřejné informační služby knihoven, podoblast 2, Mimoškolní vzdělávání knihovníků) sérii webinářů a workshopů, které mají kolegům a kolegyním z oboru přiblížit obsah pojmu „klíčové kompetence“ tak, jak ho vnímají pedagogové v rámci Rámcových vzdělávacích programů – RVP¹ a jejich úpravy pro konkrétní školy – Školních vzdělávacích programů (ŠVP).

Důvody pro vznik tohoto cyklu jsou postaveny na třech východiscích:

— Pochopení potřeb ŠVP pomůže knihovníkům a knihovnicím lépe nastavit vzdělávací programy knihoven vzdělávacím potřebám škol, a tím být i více partnerem školám.

— Standard pro dobrou knihovnu² uvádí ve Článku 12, že *Odborné knihovnické činnosti knihovny zajišťuje odborný pracovník knihovny s minimálně středoškolským vzděláním, který má odbornou způsobilost. Odbornou způsobilostí se rozumí souhrn teoretických vědomostí, znalostí odborných standardů, procesů a právních předpisů upravujících činnost knihovny. Indikátorem je, že se dalšímu odbornému vzdělávání ročně věnuje na 1 pracovníka minimálně 48 pracovních hodin.*³ Abychom toho v knihovnách dosáhli, je nutné vytvořit podmínky pro další profesní vzdělávání.

— Covidová doba se podepsala i na dalších možnostech vzdělávání. Knihovny využily to, co se naučily v době online výuky, a část svých vzdělávacích aktivit převedly do online prostoru. Umožňují tak knihovníkům získávat další odborné znalosti a dovednosti i mimo přímou účast na vzdělávacích akcích, ale i připojením k webiná-

Nácvik přípravy těla na veřejné vystoupení

řům nebo možností shlédnout záznam konference ze záznamu.

Ačkoliv je cyklus určen primárně kolegům a kolegyním v knihovnách, kteří připravují vzdělávací programy pro děti a mládež, je možné využít dostupné informace pro přípravu vzdělávacích programů i pro jiné skupiny, např. pracující, seniory či osoby se specifickými potřebami.

Na přelomu srpna a září 2022 proběhl v online prostředí první webinář a následně pak v KJM i první workshop, které spojovalo téma, jak rozvíjet kompetence komunikativní. Téma uchopily dvě výborné přednášející. Webináře se ujala **Petra Nejedlá**, která se věnuje logopedické přípravě dětí od útlého věku – přes předškolní až

ke školnímu věku. Kromě tradiční logopedické praxe pořádá pro rodiče i různé online logopedické kurzy. Na webináři mluvila o způsobech, jak rodiče motivovat, aby u dětí rozvíjeli předčtenářské dovednosti, a jak to podpořit nejen doporučením zajímavých a vhodných knižních titulů, ale i aktivitami v rámci projektu *Bookstart*: s knížkou *do života*, kterého se i Petra se svými dětmi sama zúčastnila – nejdříve jako rodič, později jako přednášející. Činí to z ní zajímavý zdroj informací pro knihovnickou práci, protože dokáže téma popsat z obou úhlů pohledu.

Role knihoven vnímá i v tom, že knihovníci dokážou doporučit nejen zajímavé tituly beletrie podle zájmu čtenářů, ale i doporučovat logopedické příručky pro rodiče či pedagogy. Vždy by to měly být tituly, v nichž je jako autor uveden logoped. Doporučila tituly Bohdany Pavkové, Jany Havlíčkové a Ilony Eichlerové nebo Ester Staré a Milana Starého. Do knihoven také jako doplněk rozvoje čtenářské gramotnosti doporučila Albi tužky.

Dalším velkým tématem webináře bylo hlasité čtení, které může mít podle Petry velký potenciál při trávení společného volného času i biblioterapeutickou hodnotu, na druhou stranu ale v nevhodně zvolenou dobu nebo s nevhodně zvolenou skupinou může děti přespříliš stresovat. Pro práci se školním kolektivem na programech v knihovnách by doporučovala hlasité předčítání dětmi nejdříve konzultovat s pedagogem dané třídy. Stejně důležité je i pracovat s cíli takové aktivity. Hledat odpovědi na otázky, proč budou děti nahlas číst a co to má jim, nám i ostatním posluchačům přinést a jak tento cíl dokážeme v knihovně ověřit. K danému tématu zazněla i zajímavost v podobě biblioterapeutické role hlasitého předčítání u osob po cévní mozkové příhodě.

V závěru webináře jsme se věnovali tématu, jak dostat logopedickou přípravu i do vzděláva-

cích programů knihoven. Petra sama uvádí, že nejlepší cestou je navázání spolupráce s konkrétním logopedem. Toto téma bychom chtěli i my v rámci rozvoje Databanky vzdělávacích programů nadále rozvíjet. Další témata webinářů viz Poznámka 1.

Ze zpětných vazeb na webinář, který najdete k přehrání zde: https://www.youtube.com/watch?v=BJzDMKCcw-k&list=PLDQ1mwDelKexC2UtkjvNW8eCbioA0j_Z9&index=1, vybírám:

- *Velice oceňuji tipy na konkrétní knihy a sdílení zkušeností s kroužkem pro rozvoj řeči. Několik podnětů budu určitě realizovat.*

- *Děkuji za inspirativní dopoledne, je fajn načázet nové cesty.*

Na kompetence komunikativní jsme v rámci cyklu navázali praktickým workshopem, který rozvíjel komunikační dovednosti trochu z jiného úhlu pohledu. Přednášející byla divadelní lektorka **Tereza Nechvátalová**. Během celodenního workshopu učila účastníky, jak připravit své tělo na veřejné vystoupení, jak se ho naučit vnímat, jak ho cvičit a jak při veřejném vystoupení pracovat se stresem, který jej často provází. Účastníci si vše vyzkoušeli i prakticky, a vznikaly tak různé vtipné a zajímavé situace, o čemž svědčí i zpětná vazba jedné z účastnic: *Navodila jste velmi příjemnou a přátelskou atmosféru, děkuji. Cvičení byla fajn, nenásilně posunula moji komfortní zónu. Workshop se však zaměřoval i na přípravu textu na scénické čtení a práci s doprovodnou hudbou, které mohou text významově posunout. Učili jsme se, jak zachytit emoce v příběhu pomocí citoslovcí, mimiky, gest i pohybů celého těla.*

Toto téma do vzdělávacích programů pro knihovníky určitě znovu zařadíme. Nejen o hlasovou přípravu, ale o přípravu textu pro scénické čtení byl velký zájem. Pro začátek a samostudium nám Tereza doporučila další zdroje k tématu (viz Poznámka 2).

Text a foto: **HELENA HUBATKOVÁ SELUCKÁ**

| hubatkova@kjm.cz

POZNÁMKA:

[1] Další témata webinářů najdete dostupné pod odkazem: https://youtube.com/playlist?list=PLDQ1mwDelKexC2UtkjvNW8eCbioA0j_Z9.

[2] VYDROVÁ, Jitka. *Hlasová a mluvní výchova pro pedagogy*. Praha: Medical Healthcom, spol. s r. o., 2014. ISBN 978-80-905554-4-0

- VÁLKOVÁ, Libuše a Eva VYSKOČILOVÁ. *Hlas individuality*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2007. ISBN 978-80-7331-087-5

- MARTIENSSSEN-LOHMANN, Franziska. *Vzdělaný pěvec (pěvecký lexikon v heslech)* [online]. Pardubice: Kora, 1994 [cit. 2022-09-12]. ISBN 80-85644-04-5 Dostupné z: <http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:67e59bd0-ed69-11e8-bc37-005056827e51>.

¹ RVP – Rámcové vzdělávací programy [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2022 [cit. 2022-09-15]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>.

² Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. Dostupné také online: <https://ipk.nkp.cz/docs/VKIS/standard-pro-dobrou-knihovnu-2020>.

³ Tamtéž.

Památník národního písemnictví v novém

Na podzim minulého roku se Památník národního písemnictví přestěhoval z prostor Strahovského kláštera do vlastního sídla. Budova Petschkovy vily, navržená Maxem Spielmannem, se po náročné rekonstrukci proměnila v moderní literární muzeum (autorem projektu rekonstrukce vily je architekt Zdeněk Žilka, architektonické řešení stálé expozice je dílem Jakuba Červenky a Václava Šuby ze studia Objektor). Nové sídlo poskytuje kvalitní zázemí pro správu muzea, odborná pracoviště i služby. Veřejnosti slouží moderně vybavené studovny, multifunkční sál, zahrada a kavárna.

Zahradě za Petschkovou vilou v Dejvicích vévodí skulptura lva převezaná z bývalého sídla na Strahově

Po třicetileté přestávce se veřejnosti rovněž představují jedinečné muzejní a archivní sbírky Památníku národního písemnictví (PNP) ve stálé expozici *Rozečtený svět*. Posláním nové expozice není suplovat dějiny české literatury, ale při-

blížit literaturu muzejním způsobem. Kromě tradičních výstavních forem, jimiž jsou prezentována literární díla ve formě rukopisů, knih, výtvarných děl i trojrozměrných předmětů, expozice nabízí rozmanité adaptace literárních děl prostřednictvím filmu i současných technologií (videoartem, interaktivními prvky) a on-line katalog, který přináší variabilní šíří informací o exponátech, které se budou pravidelně obměňovat.

Prostor expozice je rozčleněn do deseti místností, s nimiž koresponduje deset tematicky zaměřených prezentací (na literaturu se v nich nahlíží pomocí různých hledisek). Pět z nich je věnováno období 19. století – Čechy národního obrození zrcadlí jazykovou rozmanitost prózy, poezie i vědecké literatury, téma slovní zásoby spisovného českého jazyka představuje Jungmannův *Česko-německý slovník*. Kultuře vzpomínání je věnován Pantheon, literární a výtvarné ztvárnění obecně známých mýtů z českých dějin vyzývá k aktuálnímu čtení a interpretaci. Další částí expozice, které čerpají témata z období 19. století, zachycují reakce umělců na společensko-kulturní a politické poměry panující v habsburské monarchii, které vyústily v emancipaci autorů, vytvoření originálních poetik a překonání omezenosti a svázanosti s vlastním jazykovým prostředím (jedná se o máchovskou expozici, modernismus v literatuře a umění a výtvarné interpretace díla Otokara Březiny).

Část expozice věnovaná J. Váchalovi

Jedno z dílčích témat, věnovaných období 20. století, poukazuje na vnitřní možnosti meziválečné avantgardy rozvinout tvůrčí potenciál umělců a navázat tak kontakt se světem. V expozici je představena specifická forma komunikace literatury prostřednictvím knižních obálek představitelů avantgardy Karla Teigehe, Otakara Mrkvičky, Toyen, Jindřicha Štyrského, Adolfa Hoffmeistersa. Dalším tématem expozice jsou osudy a dílo Milady Součkové, spisovatelky žijící větší část života v exilu; dramatické dějinné události 20. století jsou zachyceny jejími inovativními poetickými postupy. Návštěvník také může nahlédnout do života literárního společenství – síť kontaktů volného uskupení přispěvatelů do *Kritického měsíčníku* dokládají v expozici dopisy, pohlednice a korespondenční lístky, které si mezi sebou účastníci komunikace vyměňovali. Jít vlastní cestou, tak by se dala charakterizovat umělecká tvorba Josefa Váchala, představitel umění solitérů stojících mimo jakékoliv generační či programové uskupení, jemuž je věnován samostatný prostor. Desátá místnost představuje literární život období normalizace. Kromě exilové a samizdatové literatury jsou prezentována videa z časosběrného projektu *Authentic* (1990–2009), ve kterých jsou z různých hledisek přiblíženy okolnosti, ve kterých literatura vznikala, doprovázejí je autentická recitace a čtení zakázaných textů. Expozice chce rovněž upozornit na otázky, které se týkají zařazování a vyřazování autorů a děl z korpusu české literatury a které nejsou problémem jedné epochy, ale i dalších období – například 19. století, kdy se začal uplatňovat jazykový princip při zařazování literátů do kánonu české literatury.

Informace o literárních tvůrcích a jejich díle získáte i za pomoci nových technologií

Název instituce Památník národního písemnictví (založen v roce 1952), instituce zaměřené na národní písemnictví a odpovídající tehdejší představám Zdeňka Nejedlého o významu literární historie, dnes již nevystihuje, jak se tato instituce v průběhu sedmdesáti let své existence postupně rozrůstala a proměňovala, proto byl v rámci veřejné soutěže na nový vizuální styl Památníku národního písemnictví zvolen nový název **Muzeum literatury**.

ALENA PETRUŽELKOVÁ

petruzelkova@pamatnik-np.cz

Foto: Jaroslav Čisář

Káva pro tři aneb Neformální skupiny v komunitní knihovně

Nejdřív se musím omluvit erudovaným knihovníkům, že jako „neknihovnik“ píšu článek o záležitostech jejich oboru. Pokud budete mít dojem, že článek napsal člověk s fungováním knihovny nepříliš obeznámený, budete mít pravdu. Text pak prosím berte jen jako podnět k úvahám. Jak je z dalšího zřejmé, některé otázky se dotýkají stejně knihovníků jako architektů, a je tedy dobré spolu o nich mluvit.

Proč tento článek

Jako architekt jsem navrhl a realizoval několik knihoven s **prostorem pro sociální interakce (typicky – oblibené sedací neboli pobytové schody)**. Pobytové schody se všude osvědčily, ALE... domníval jsem se, stejně jako jiní, že kromě hlavního účelu budou tyto prostory také generovat náhodné interakce mezi uživateli knihovny a přispějí ke vzniku neformálních skupin, z nichž se v ideálním případě mohou vyvinout i komunity „lidí okolo knihovny“. Tedy skupiny uživatelů, kteří nejsou „jen“ čtenáři nebo účastníci akcí či kurzů, ale knihovnu berou jako místo, kam částí svého vnitřního života patří a která naplňuje základní lidskou potřebu příslušet ke skupině a setkávat se v bezpečném kontextu. Zdá se však, že **vytvoření vhodného fyzického prostoru (tedy vnitřní architektury) samo o sobě nestačí**. Pro zmnožení interakcí mezi uživateli, navazování kontaktů a vznik neformálních skupin je asi nutno udělat něco navíc.

Interakce v knihovně a neformální skupiny

Ohledně interakcí mezi uživateli knihoven jsem odkázán na zprostředkované informace. Mnoho jich není. Zatímco vztahy knihovníků s uživateli se sledují a zkoumají, o vzájemných vztazích mezi uživateli jsem toho mnoho nenašel. Finský výzkumník Pentti Mehtonen (2015, viz Prameny 1) se tématem zabývá již delší dobu. A co je pro mě důležité, i ve vztahu k fyzickému prostředí –

architektuře knihoven: *Interakce mezi samotnými uživateli knihovny je novějším fenoménem, zejména jako záměrný cíl architektonického návrhu. (...) Obě knihovny se snažily tento druh sociální interakce usnadnit, například tím, že pro ni poskytovaly zvláštní prostory. V případě hlavní knihovny Helsinské univerzity se však zjistilo, že uživatelé knihovny tyto prostory automaticky nevyužívají tak, jak se zamýšlelo. Prostory, které byly navrženy jako místa pro uvolněnou společenskou komunikaci, se ve skutečnosti využívaly ke klidnému osamělému studiu. Tato zkušenost je dobrým dokladem složitosti vztahu mezi převládajícími společenskými normami knihovnické praxe a prostorovou organizací knihovny.*

Pokud tedy architektura sama o sobě asi nestačí na to, aby podněcovala spontánní rozhovory a vznik neformálních skupin, je nutno zabývat se tím, jaké podněty jsou pro to potřeba.

Teorie: skupiny formální a neformální

Mezi formální a neformální skupinou je velký rozdíl: zatímco **formální skupiny** vznikají za nějakým cílem (účastníci jazykového kurzu), **skupiny neformální** takový společný cíl nemají, vznikají proto, že uspokojují lidské potřeby: potřebu kamarádství, identifikace, pocitu sounáležitosti.

„Sociologická encyklopedie“ (viz Prameny 4) definuje neformální skupinu jako *soubor relativně malého počtu osob, mezi nimiž existují bezprostřední kontakty založené na primárních vztazích, avšak nejsou přesně vymezeny sociál-*

ní role a nejsou stanoveny společné cíle. Neformální skupiny poskytují svým členům vysokou míru emocionálního uspokojení a naopak vedou členy k silné loajalitě.

Důležitost neformálních skupin

Tvorba neformálních skupin je jedním z aspektů zvyšování sociálního kapitálu jako podstatného rysu komunitní knihovny. Sociální kapitál se zkoumá už řadu let (u nás Ježková 2006, viz Prameny 2; Audunson a kol. 2007, viz Prameny 3).

Neformální vztahy a skupiny jsou obecně velmi důležité, a to nejen v soukromém životě. Poznává se to mj. i z toho, že pokud zadáte do vyhledávače „informal groups“, značný podíl odkazů je z oblasti firemního managementu (i když v tomto případě jde o neformální skupinu vytvořenou v rámci širší formální skupiny). Pokud by neformální skupiny nebyly důležité, ziskově orientované firmy by se jimi nezabývaly. Vědí však, že sice nepřímo, ale účinně prospívají pracovnímu výkonu.

Neformální skupiny obecně:

- naplňují velmi důležité lidské potřeby: kamarádství, identifikaci, pocit sounáležitosti;

- jsou důležité z hlediska obecně sociologického, z hlediska spokojenosti lidí s vlastním životem i světem; s těmito pocity souvisí i ochota lidí vystoupit ze svého soukromí a podílet se na veřejném životě a také na důvěře v to, že takové konání má smysl (viz Prameny 2);

- mohou obohatit či změnit život lidem osamělým nebo sociálně izolovaným – lidem, ... které za sebou nechala současná ekonomika, kteří nedosáhli svého potenciálu v školském systému nebo kteří prostě potřebují pomoc při orientaci ve stále složitějším světě.“ (Mattern, viz Prameny 5); protože lidé tráví stále více času o samotě, sociální izolace a osamělost jsou stále častější a mohou mít tak negativní dopad na duševní i fyzické zdraví; knihovny hrají důležitou roli pro ty, kteří se s těmito problémy potýkají (viz Prameny 6);

- v knihovnách mají potenciál stát se skupinou, která se identifikuje s knihovnou jako celkem (a ne jen s jedním kurzem atp.) a navyšuje její význam coby scény komunitního života; taková skupina pak zvyšuje prestiž knihovny

v obci, a to i s důsledky pragmatickými: upevňuje její postavení v obci, může zlepšit pozici knihovny v jednání se zřizovatelem.

Motiv (1)

Klíčem ke vzniku neformální skupiny a jejímu trvání je **motiv**. Tím se myslí podnět, záminka k navázání kontaktu a k dalšímu sblížení. Pokud motiv neexistuje, plně se projevují zábrany psychologické povahy, dané kulturními zvyklostmi západní, střední a severní Evropy, i bloky osobní povahy: ostych navázat hovor s cizím člověkem, obvyklý zejména u lidí delší dobu osamělých či lidí s pocitem neúspěchu a vyloučení. Pro navázání kontaktu musíme poskytnout obecně přijatelný důvod, **motiv**. Nabídneme-li motiv coby společensky uznaný důvod navázání kontaktu, jde „o něj“ a kontakt probíhá mimoděk a za psychologicky bezpečnější situace.

Vymýšlení a nastolování **motivů** je obtížná práce. Pak následuje vyzkoušení v každodenní praxi, a pokud motiv tzv. nezabere, je nutné se nenechat deprimovat a přijít s dalším nápadem. Práce s nalezeným motivem může být náplní činnosti pro celé skupiny. Našel jsem příklad z Velké Británie, týkající se nejen knihoven. Jako prostředek pomoci osamělým a sociálně izolovaným organizuje spolek The Reading Agency v knihovnách (i jinde) ...*program, jehož cílem je sdružovat lidi, aby společně četli, sdíleli příběhy a poznávali nové přátele. Skupiny se pravidelně scházejí v knihovnách, pečovatelských domech a komunitních centrech* (viz Prameny 6).

Neformální skupiny však mají problémy vyplývající z jejich definice – především z jejich relativní nestálosti ve srovnání se skupinami formálními. Neformální skupiny jsou nestabilní, jejich zánik z důvodů vyčerpání vnitřní dynamiky či z důvodu jiného nutno brát jako běžnou věc, ne jako neúspěch. Někdy se objeví i tendence neformální skupiny proměnit se ve skupinu formální („Přátelé městské knihovny“, členství... apod.) a začít existovat jinak. Soudržnost neformální skupiny zkoumá několik modelů (viz Prameny 7), to už ale přesahuje rámec tohoto článku.

Z toho všeho vyplývá, že knihovny spolu s architekty musí **vytvořit nejen vhodné fyzické prostředí**, architektonicky přitažlivou scénu

Foto: Interior Design

(a nepřehlédnutelné „poutače“), ale především **vymyslet motiv. A v některých případech zajistit i jakýsi „umělý“ rozjezd.**

Motiv (2) – pokus o konkrétní příklady

Vlivem své profese, která nutí dotahovat myšlenky do reálné podoby, jsem se pokusil o několik konkrétních příkladů **motivů** s opětovnou omluvou knihovníkům, že vstupuji do oblasti tvorby programů bez znalostí z každodenní praxe. Jeden příklad jsem převzal a rozpracoval (britská The Reading Agency, viz Prameny 6), další dva jsou mé nápady.

ŘETĚZOVÉ ČTENÍ

Motivem je společná četba, kdy se po přečtení dohodnutého počtu stran kniha předá dalšímu čtenáři atd. Takto veřejně čtený text přitáhne posluchače opravdové i „posluchače“, kteří by se rádi zařadili do nějaké komunity.

Výhody: souvislost s tradičním pojetím knihovny, tedy přirozenost takové skupiny právě v knihovně; možnost téměř nekonečného přísunu „materiálu“ (knih); možnost lákat čtenáře na čtení novinek, na které se s běžnou rezervací čeká týdny i měsíce.

Nevýhody: nutnost pro začátek získat několik dobrovolníků pro rozjezd – jde přece jen o veřejný projev; osamělí a vyloučení se asi přidávat nebudou. Prostředí – architektura: od většího stolu po sedací stupně. Poutač: 3D papírový ře-

těž ze zvětšenin knižního tisku plus příslušné info (plakát).

KÁVA PRO TŘI

Motivem je formální sleva na kávu pro ty, kdo si ji objednájí ve třech. Pod bohulibou záminkou dosáhnout slevy to umožní „dát se do řeči“ skoro každému (ušetřit je důvod, ne?). Proč pro tři, ne pro dva? Proto, že „pro dva“ už podle našich společenských norem zavání seznamováním s cílem tvoření páru, což může lidi z některých cílových skupin (např. osamělí) odradit.

Výhody: nepotřebuje umělý rozjezd s dobrovolníky; když se uchytí, je už napořád bez nutnosti dodávat nové tipy (srv. s Řetězovým čtením).

Nevýhody: ?? Prostředí – architektura: např. trojúhelníkový stůl poblíž kávovaru. Poutač: klasický, část infosystému, se stručným vysvětlením (plakát: stálý, zarámovaný).

MOJE HUDBA

Motivem je častá chuť ukázat druhým, jakou hudbu poslouchám (obvyklá především u mladších ročníků; byl jsem však účastníkem takového přehrávání, kde nikomu z účastníků nebylo pod padesát). Na bezdrátový reproduktor pošlím jeden z účastníků z mobilu (obvykle přes bluetooth) ukázky svých oblíbených skladeb, ostatní mohou navázat.

Výhody: když se uchytí, jede už napořád bez nutnosti dodávat nové tipy.

Nevýhody: orientace jen na aktivní uživatele moderních technologií; nutnost pro začátek získat několik dobrovolníků pro rozjezd; možná i otázka autorských práv k přehrávaným skladbám. Prostředí – architektura: od většího stolu po sedací stupně apod. Poutač: např. vysloužilá „reprobedna“ s příslušnými nápisy.

Uvedené příklady slouží spíše k ilustraci mého přemýšlení než jako návod k použití. Kdyby však někdo chtěl některý z uvedených nápadů vyzkoušet, směle vpřed! Ať už by pokus dopadl jakkoliv, zase bychom o krůček pokročili v pochopení toho, jak se vytváří neformální skupina a sociální kapitál v knihovně zvané komunitní.

TOMÁŠ HOŘAVA | horava@horava-arch.cz

Za cenné připomínky ke konceptu tohoto článku děkuji Lence Dostálové.

Pozn.: Seznam pramenů naleznete u elektronické verze příspěvku.

Knihovny v novém

Nový depozitář Vědecké knihovny v Olomouci

Samotné počátky Vědecké knihovny v Olomouci (VKOL) spadají do 60. let 16. století a jsou spjaty se založením jezuitské akademie v Olomouci, posléze povýšené na univerzitu. Staletí její existence ji tak řadí na druhé místo mezi nejstaršími knihovnami v ČR. V současné době spravuje přes 2,3 miliónu knihovních jednotek, jež zahrnují knihy, časopisy, mapy, hudebniny, normy, patenty, multimediální i digitální dokumenty a elektronické zdroje. Disponuje také mimořádně cennou sbírkou historických fondů, a to rukopisů, prvotisků a starých tisků.

Stav stavby depozitáře v červnu 2019

Knihovna má od roku 1807 právo povinného výtisku, nejprve platného pro území Moravy, od roku 1947 pak zákonem rozšířeného na celou republiku, což znamená, že se v jejím fondu octne každé periodikum či kniha, které jsou na českém území publikovány. Na základě těchto výtisků buduje konzervační fond.

Kritická skladovací kapacita

Jak se na základě povinných výtisků rozrůstal knihovní fond, rostly také požadavky na prostory pro jeho uložení. Téměř po celou dobu své činnosti se knihovna potýkala se špatnou situací ohledně ukládání knihovního fondu, která začala eskalovat v polovině minulého století, kdy na zá-

kladě zákona z roku 1947 začaly proudit do knihovny povinné výtisky z celé republiky, doplněné navíc o svazky z rušených klášterů a řeholních řádů. Pro ilustraci – v roce 1945 spravovala knihovna okolo 180 000 svazků, během deseti následujících let se tento počet navýšil až na téměř 500 000 položek.

Nové budově VKOL s dostačujícími skladovacími prostory nebylo přáno. Přestože během 50.–70. let minulého století vznikly čtyři architektonické studie na stavbu knihovny, ani jedna se nakonec nerealizovala, a VKOL tak byla nucena stále hledat různá provizorní řešení. Na konci 50. let získala mnoholeté provizorium v podobě blízkého tzv. Červeného kostela. Jeho prostory

Stěhování fondu do nových prostorů depozitáře

však byly pro uskladnění knih zcela nevhodné; v zimě v objektu mrzlo, v létě na podlaze kondenzovala voda, objevovaly se problémy s vlhkostí a plísnovým napadením fondů. Na místě dnešní budovy ředitelství byl postaven provizorní sklad, který měl sloužit do výstavby nové budovy. Jako depozitář fungoval také objekt bývalé tiskárny na Sokolské ulici, rovněž sklepní prostory v budově VKOL v Ostružnické ulici, krátkodobě pak fara ve Skrbení nebo zámeček v Ne-nakonicích.

Relativně vhodné podmínky k uchování fondu se naskytly v roce 1994, kdy byl knihovně poskytnut sklad v kasárnách Prokopa Holého na Holické ulici, který po dostavbě umožnil uložení 400 000 svazků. Ani tento objekt však nebyl dlouhodobým řešením. Velmi rychle se zaplnil a VKOL se opět dostala do svízelné situace – neměla kam ukládat nové knihy, stávající prostory nenabízely optimální podmínky pro uskladnění fondu a navíc knihovna platila nájem, což zatěžovalo její napjatý rozpočet.

Veškeré snahy získat další objekty, ať již přestavbou objektu po sovětské armádě v areálu letiště v Neředíně, či rozlehlých Hanáckých kasáren na náměstí Republiky skončily neúspěšně.

Konečně nový depozitář!

Velkou a, jak se nakonec ukázalo, ne planou naději na stavbu nového depozitáře přinesly až strukturální fondy EU na období 2014–2020 a schválení Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který umožnil ve spolupráci se zřizovatelem, Olomouckým krajem, připravit investiční projekt na vybudování nového depozitáře.

Jedním z prvních úkolů bylo nalézt vhodnou lokalitu pro stavbu. Tou se ukázaly být pozemky vedle školy prof. V. Vejvodského v Olomouci-Hejčíně, které byly v majetku Olomouckého kraje. Díky projektu navrženému ateliérem Polách & Bravenec by po dostavbě depozitáře knihovna získala doposud postrádané skladovací prostory, a to dokonce s rezervou na řadu let dopředu. Nic na tom nezměnila ani úprava původního projektu depozitáře, který byl z důvodu dodržení stanovené maximální povolené výše rozpočtu investiční akce projektu podle pravidel IROP (cca 123 mil. korun) snížen o celé jedno podlaží.

Grantová žádost do IROP, podaná Olomouckým krajem, byla schválena, a v létě roku 2017 tak mohla být započata výstavba nového depozitáře VKOL. Projekt přinášel opravdu velkorysou skladovou kapacitu. Objekt má dvě části: ta větší

obsahuje dvanáct klimatizovaných skladových místností ve třech podlažích, každá místnost je vybavena kompaktními regály (viz foto nahoře) o celkové skladové kapacitě cca 40 000 běžných metrů, které pojmu přibližně dva miliony svazků. V druhé, administrativní části je umístěna knihárská a restaurátorská dílna, dále se zde nachází digitalizační jednotka a úsek správy fondů.

Na základě výběrového řízení se zhotovitelem stavby stala společnost OHL ŽS, a. s. Samotná výstavba trvala šestnáct měsíců, poté následoval několikaměsíční zkušební provoz a od začátku roku 2019 se do nových moderních prostor postupně přestěhovaly technické provozy – knihárská a restaurátorská dílna a následně digitalizační jednotka. Restaurátorskou dílnu se díky dotaci povedlo vybavit novým zařízením a VKOL tak nyní disponuje jedním z nejmodernějších pracovišť v naší republice.

Slavnostní zahájení proběhlo 26. 3. 2019 již v době největšího stěhování fondů, jaké kdy knihovna ve své historii zažila. Do pohybu se od čtvrtého března dalo 1,25 milionů knihovních jednotek, tedy více než polovina fondu knihovny. Stěhování zajišťovala externí firma Stěhování Praha, která převážela knihy a časopisy z šesti různých budov, a to v různých úsecích, aby v novém depozitáři tvořily ucelenou signaturovou řadu. Zaměstnanci firmy si poradili i s obtížně přístupnými místy bez výtahu a ke stěhovaným dokumentům přistupovali maximálně šetrně. V Červeném kostele, který byl kompletně vystěhován, si dokonce postavili vlastní výtah. Pro zajištění správného postupu a uložení dokumentů v novém depozitáři byli za knihovnu vyčleněni dva pracovníci. Díky součinnosti VKOL a stěhovací firmy byla celá akce, naplánovaná na čtyři měsíce, ukončena zhruba o čtyři týdny dříve.

A budoucnost?

Nový depozitář s moderními klimatizovanými sklady tak vyřešil jeden z palčivých problémů knihovny v oblasti dlouhodobého uchování

fondů, rezerva na ukládání knih je 15–20 let. Stavba je navíc projekčně připravena na dostavbu, která by celkovou kapacitu mohla navýšit o dalších 20 000 běžných metrů, což by umožnilo uložit asi milion svazků.

Moderní objekt VKOL v Olomouci-Hejčíně se příležitostně otevírá i veřejnosti. Umožňuje jí tak nahlédnout do svého „zákulísí“ a seznámit ji s odbornou prací zaměstnanců knihovny. Stavba nového depozitáře otevřela cestu k rekonstrukci tzv. Červeného kostela a vybudování reprezentativního přednáškového sálu spojeného s výstavními prostory, který VKOL dlouhodobě postrádá. Revitalizovaný objekt kostela bude současně s novým foyer slavnostně otevřen na jaře roku 2023. Dalším zásadním mezníkem pro Vědeckou knihovnu v Olomouci bude zahájení diskuze o stavbě její nové budovy, již si Olomouc jako krajské město jistě zaslouží.

IVETA ŤULPÍKOVÁ

iveta.tulpikova@vkol.cz

MICHAELA HELOŇOVÁ

michaela.helonova@vkol.cz

Foto: archiv Vědecké knihovny Olomouc

Co pro vás připravujeme...

- **Téma – Česko-slovenská spolupráce v oblasti knihovnictví**
 - minulost a současnost bibliografického kolokvia
 - akviziční seminář
 - kontakty profesních organizací aj.
- **Události:**
 - knižní veletrh v Hradci Králové
 - workshop pro metodiky v MZK
- **Rozhovor s novou ředitelkou Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana Brianou Čechovou**
- **Práce s dětmi se zrakovým postižením**
- **Knihovny v novém: nové pobočky MĚK Jihlava Horní Kosov a Březinova**
- **Sto let MĚK ve Frýdku-Místku**
- **Krajské knihovny: Česká knihovna na Islandu**
- **Z historie periodik na území dnešní ČR: Pražské poštovské noviny**
- **PŘÍLOHY o vizuální identitě knihoven – Městská knihovna v Praze** a další materiály.

Věříme, že zůstanete našimi čtenáři a předplatiteli!

Překlady ze španělské a hispanoamerické literatury II

Dnes přinášíme druhou část přehledu o současné španělsky psané literatuře. Je zaměřena především na hispanoamerickou literaturu ze zemí Latinské Ameriky.

Vybraná díla literatury pro děti a mládež (dokončení)

Argentinský grafik **Pablo Bernasconi** (* 1973) je autorem řady knih pro děti a dospělé. V roce 2014 se představil českému čtenáři dvěma tituly. První nese název *Deník kapitána Arsenia: létající stroj*. Jde o komické obrázkové zápisky ztřeštěného všeměla a průkopníka letectví. Publikaci určenou pro mladší děti přeložila I. Čajková a vydalo ji nakladatelství Meander (edice Modrý slon). Ve stejném roce vyšel také *Sen malého kapitána Arsenia: deník vynálezů*. Chilsko-venezuelský autor **Enrique Barrios** (* 1945) napsal trojdílnou vědeckofantastickou sérii pro děti, jejíž protagonistou je Ami, chlapec z hvězd. Dílo bylo doporučeno v 80. letech 20. století jako vhodný didaktický materiál pro chilské školství. V roce 2017 u nás vyšel třetí díl nazvaný *Ami 3: vnitřní civilizace*. Sci-fi příběh přeložila A. Tkáčová (Anchbooks).

V roce 2015 se dětští začínající čtenáři dočkali díla *Lisandro venčí rybičky*, které vytvořil **Alberto Pez** (* 1963). Jedná se o pátou knihu v pořadí, která popisuje, jak chce Lisandro venčit své rybičky stejně jako lidé v parku venčit své psy. Argentinský autor je u nás znám od roku 2010 (*Tajný život blech*, 2010; *Zombíkovy narozky*, 2013; *Je důležité, aby děti spaly s kočkou v posteli*, 2013; *Matěj objevuje*, 2014). Překlad I. Čajkové vydal Meander (edice Modrý slon). Stejně nakladatelství v rámci edice Pro Emu uveřejňuje a reedituje díla slavného argentinského komiksového tvůrce **Ricarda Siriho** (* 1973), který je znám pod pseudonymem Liniers. Jedná se o sérii komiksových stripů nazvaných *Macanudo*. V češtině byla vydána další Liniersova tvorba pro

děti, kterou přeložila M. Pilátová: *Napsala a namalovala Jindřiška* (2017), *Velký mokrý balónek* (2017) a *Dobrou noc, Planetko* (2020).

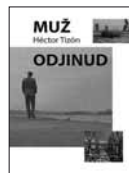
Hispanoamerická literatura

Pro lepší přehlednost jsem překlady hispanoamerických děl rozdělila podle národních literatur.

Argentinská literatura

Je hojně zastoupena překlady prózy. Mezi často překládané autory patří **Héctor Tizón** (1929–2012). Jeho tvorba byla přeložena v daném období celkem pětkrát (vždy J. Machejem pro nakladatelství Runa). První z překladů představuje emotivní cestovní deník *Dům a vítr*, v němž se autor před odchodem do exilu loučí s rodnou zemí (2015); dále se jedná o alegorický román o nejednoznačnosti lidské identity nazvaný *Muž odjinud* (2016); emotivní román *Starý voják* o soucitu a nenávisti na pozadí argentinských dějin (2017); soubor šestnácti povídek s motivem cesty nazvaný *U kolejí* (2019) a dílo *Strasserova žena* (2020), představující snovou lyrickou a dramatickou novelu o touze, nostalgii a jednom marném útěku do odlehle části severní Argentiny.

Stejný počet překladů vykázala i tvorba dalšího argentinského prozaika, básníka a esejeisty **Juana José Saera** (1937–2005), kterou přeložil

Héctor Tizón

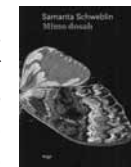
opět J. Machej a vydalo nakladatelství Runa. V roce 2014 byl vydán detektivní román *Pátrání*, který kombinuje hledání sériového vraha mnoha stařenek s pátráním po neznámém autorovi jednoho románového rukopisu. O rok později vyšel filozofický román nazvaný *Oblaka*, dějově spojený s psychiatrickou léčebnou v Buenos Aires a jejím zakladatelem a pacienty. V roce 2016 vyšla Saerova sbírka povídek *Místo*, nabízející úvahy o vztahu lidí, věcí a příběhů a okolního světa. Tematiku nevyhovitelné složitosti světa nalezneme v románu *Nikdo nic nikdy* (2018). Náš přehled uzavírá historický román *Příležitost* (2018), který se odehrává v první polovině 19. století a jehož protagonistou je záhadný okultista s telepatickými schopnostmi, který vlivem životních okolností ztrácí své nadpřirozené schopnosti. Román získal španělskou Nadalovu literární cenu.

Filozoficky laděnou a poetickým jazykem vyprávěnou historickou fikci o zaniklé civilizaci Atlantidy nalezneme v díle *Ankor, poslední princ z Atlantidy* od **Jorgeho Livraga Rizzího** (1930–1991). Dílo přineslo nakladatelství Nová Akropolis (S. Kroča) v roce 2013. O rok později vydalo stejné nakladatelství filozofický román s dobrodružným příběhem života mladého muže nazvaný *Alchymista*. Detektivní román *Jehla v kupce sena: zločin ze čtvrti Once (první případ komisaře Lascana)* autora **Ernesta Malla** (* 1948) přináší příběh odehrávající se v Buenos Aires v době vlády vojenské junty, případ tří mrtvých. Dílo vydal Host v roce 2013 v překladu S. Dembické. **Antonio Di Benedetto** (1922–1986) byl českému čtenáři představen svým existenciálním románem z doby 18. století s názvem *Zama*. Dílo vyšlo díky překladateli J. Hlouškovi (Rubato, 2013). Stejně nakladatelství vydalo autorovu tvorbu ještě dvakrát. Jedná se o díla *Tišíte!* (2015, přeložil M. Špína) a *Sebevrazi* (2017, přeložil V. Kazmar).

Paleta překladů z argentinské prózy nabízí mnohovrstevnatý kulturní román s četnými literárními, filozofickými a historickými té-

maty nazvaný *Umělé dýchání* od **Ricarda Piglia** (1941–2017) v překladu J. Hlouška (Paseka, 2014). **Roberto Arlt** (1900–1942) je autorem psychologického románu *Sedm bláznů*, který pojednává o krizi muže středního věku, člena tajného společenství (v překladu H. Tiché, Rubato, 2015). **Eduardo Berti** (* 1964) napsal poetický román *Smyslená země* o nevšedním přátelství odehrávajícím se počátkem 20. století v Číně (přeložil J. Machej, Runa, 2015). Novela *Dům z papíru* o lásce ke knihám přerůstající v těžkou závislost od **Carlóse Maríe Domíngueze** (* 1955) vyšla v překladu J. Macheje (Runa, 2016). **Marcelo Luján** (* 1973) přináší kriminálně psychologickou prózu nazvanou *Podhoubí* s postupy thrilleru a fantastickými prvky. Vypráví příběh tří teenagerů. Kniha vyšla v překladu O. Nekoly (Argo, 2017). **Jorge Fernández Díaz** (* 1960) je autorem thrilleru *Dýka* z prostředí jihoamerické narkomafie, sahající do nejvyšších kruhů argentinské společnosti (přeložily D. Škodová a J. Mrkvová, Kniha Zlín, 2018). Již zmiňovaný **R. Piglia** napsal detektivní román *Za Idou*, v němž se spisovatel, hostující profesor, po sblížení s kolegyní, jež je zabita, pouští do soukromého vyšetřování, které naznačuje, že její smrt byla součástí složitějšího plánu (v překladu V. Štefanové, Host, 2021). Novela *Dvakrát červen* od **Martína Kohana** (* 1967) je dějově zasažena do Argentiny na přelomu 70. a 80. let minulého století. Dílo přeložil J. Machej (Runa, 2022). Povídkový žánr vedle zmíněných děl J. J. Saera a H. Tizona reprezentuje sbírka fantastických povídek nazvaná *Ptáci v ústech*. Její autorkou je **Samanta Schweblinová** (* 1978), která je považována za novou královnu laplatské fantastické povídky (po L. Lugonesovi, A. Bioy Casaresovi a J. Cortázarovi). Sbírkou přeložila D. Aguilera Grubnerová (Fra, 2014). Schweblinová je také autorkou sugestivní dynamické novely nazvané *Mimo dosah*, která rozvíjí příběh mladé ženy upoutané na lůžko, která se v posledním stádiu života snaží zjistit, co se stalo s její dcerou. Překlad D. Aguilery Grubnerové byl vydán v Argu v roce 2019. Ve stejném

roce se objevila stylově pestrá povídková sbírka *Argentina! Argentina!* od **Rodriga Fresana** (* 1963), podávající osobitou mozaiku rodné země. V překladu A. Melicharové knihu vydal Garamond.

Kolumbijská literatura

V rámci překladů nelze opomenout osobnost romanopisce, povídkáře a publicisty **Gabriela Garcíi Márqueze** (1928–2014), nositele Nobelovy ceny. Soubor povídek nazvaný *Oči modrého psa* vyšel v překladu L. Hazaiové v roce 2016 v Odeonu. Jedná se o sbírku čtrnácti magických povídek s nečekanou pointou, napsaných v letech 1947–1955. V roce 2018 byl poprvé v překladu M. Machové v Odeonu vydán sou-

Gabriel García Márquez

bor cestopisných esejů Garcíi Márqueze, který v padesátých letech 20. století podnikl tříměsíční cestu po socialistických zemích. Dvě z deseti reportáží, obsažených v díle *Devadesát dnů za železnou oponou*, se týkají ČSR.

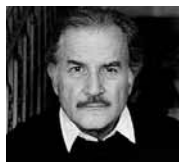
Překladatelka A. Charvátová stála u vydání dvou románů soudobého kolumbijského autora **Juana Gabriela Vásqueze** (* 1973). Jedná se o titul *Hluk padajících věcí*, v němž na základě soukromého vyšetřování právníka, který odhaluje zákulisí vraždy svého přítele, poznáváme složité momenty moderních dějin země spojené s existencí narkomafie (Paseka, 2015). Druhý Vásquezův román nazvaný *Reputace* (2017) přináší zamýšlení nad silou karikatury a humoru, vztahu moci a sdělovacích prostředků i zodpovědnosti člověka. V žánru detektivních románů a thrillerů figurují např. román *35 mrtvých* od **Sergia Álvarze** (* 1965) v překladu L. Hazaiové; vydal Host, 2013. Jde o směsici thrilleru, černé grotesky, historického románu, dobrodružného vyprávění, milostného románu a autofikce. Dílo podává plastický obraz země 20. století.

Mario Mendoza (* 1964) v románu *Satan*, který v roce 2017 přeložil J. Mattuš a vydal Kristián Entertainment, vychází ze skutečné tragice

ké události, která se odehrála v Bogotě v roce 1986. Veterán vietnamské války zde bez motivu zastřelil několik desítek lidí. Skutečnost, že atentátníka autor osobně znal, dodává textu autentičnost. Kritická výpověď o současném životě v Kolumbii, světě korupce, násilí a politických intrik, podává román *Dům krásy* od **Melby Escobarové** (* 1976), přeložený A. Škrabánkovou (Host, 2018). Kosmetička Karen odhaluje skrze výpovědi žen-klientek drsnou každodennost života v Kolumbii. Obraz života Kolumbie 90. let minulého století přináší román *Madona zabíjáků* autora **Fernanda Valleja** (* 1942). Autor popisuje skrze setkání stárnoucího intelektuála s mladým nájemným vrahem proměnu Medellína v město, kde je nebezpečné vyjít na ulici. Překlad P. Zavadila vyšel v roce 2019 v nakladatelství Fra.

Mexická literatura

Z překladů nejprve připomeňme tvorbu uznávaného romanopisce **Carlose Fuentes** (1928 až 2012), nositele řady cen, včetně španělské Premio Cervantes. Ve své poslední novele *Vlad* oživuje žánr upírské legendy a vytváří jeho moderní variaci. Novelu autor dokončil těsně před svou smrtí.

Carlos Fuentes

Text obsahuje bilancování života a úvahy o konci lidské existence a o věčném bytí. V překladu A. Charvátové vydalo Argo v roce 2014. V roce 2015 nakladatelství Dauphin vydalo překlad *Sor Juana Inés de la Cruz, aneb Nástrahy víry* od **Octavia Paze** (1914–1998). Rozsáhlé dílo (711 s.) přeložila A. Tkáčová. Jde o esej věnovaný dílu mexické barokní básničky a jeptišky a o vzdání holdu jejímu duchovnímu odkazu.

Čtenáři si značně oblíbili krimithriller *Černý trikot*, zasazený do prostředí vrcholného cyklistického závodu Tour de France. Jeho autorem je soudobý spisovatel a žurnalista **Jorge Zepeda Patterson** (* 1952). V překladu J. Novotné vydala Kniha Zlín v roce 2019. Román mexické autorky **Fernandy Melchorové** (* 1982) nazvaný *Období hurikánů* ukazuje syrovou realitu mexického venkova na příběhu místní šamanky a jejího zabití (překlad A. Charvátová, Paseka, 2021). Nakladatelství Host stojí u vydání románu *Šepot včel* od **Soffii Segoviy** (* 1965). Román je napsán v tra-

dici magického realismu a zachycuje příběh opustěného dítěte-chlapce, jenž byl nalezen pod mostem a neustále ho ochraňuje roj včel. Podle místních je „políbený ďáblem“. Chlapec je nadán schopností vidět budoucnost... (překlad R. Bičíková, Host, 2021). Meditativní próza *Otrok* od **Ananda Dilvara** (* 1966) zachycuje sebezpytování mladého muže, který se nachází v kritickém životním momentu. Dílo v překladu E. Šaškové a vydané nakladatelstvím Dokořán v roce 2017 bývá řazeno do kategorie naučné literatury. Jedná se o mezinárodní bestseller. **Jaime Chabaud** (* 1966) je autorem divadelní hry *Talk Show*, která zachycuje životní příběh jednoho současného neúspěšného spisovatele (přeložila L. Bočková, Transteatral, 2013). V přehledu nesmí chybět sbírka humorně-ironických povídek nazvaná *Podchlazení*, jejímž autorem je **Álvaro Enrigue** (* 1969). Povídky přeložil M. Brabec a vydalo je nakladatelství Fra v roce 2014.

Chilská literatura

Prózu reprezentují překlady A. Charvátové, která se zaměřila na dvě díla **Roberta Bolaña** (1953–2003). Vyšla v Argo v letech 2013 a 2017. Jedná se o Bolaňův posmrtně vydaný román *Třetí říše*, který pojednává o fanatickém hráči deskových her. Ten prožije dobrodružství během dovolené v Katalánsku. Druhým v pořadí je román *Vzdálená hvězda*, v němž se bezejmenný vypravěč vydává po stopách zruďného pseudomělce a důstojníka pinochetovské armády. Chilská autorka **Marcela Serranová** (* 1951) je českému čtenáři známá díky dvěma překladům J. Liškové, které vyšly v Hostu v letech 2014 a 2015. Jedná se o úspěšný román o osudech psychoterapeutky a jejích devíti neurotických klientek nazvaný *Deset žen* a o soubor dvaceti psychologických povídek *Sladká nevděčnice*. Serranová je označována za skutečnou znalkyni ženské duše.

Úrodným rokem pro překlady z chilské literatury byl rok 2019, který přinesl surrealisticky pojatou migrantskou ságu s autobiografickými prvky. Jde o dílo nazvané *Kdeže ptáče nejlip pjeje*, jehož autorem je **Alejandro Jodorowsky** (* 1929). Překlad M. Švehlíka a M. Lee Becka vydal Malvern. **José Donoso** (1924–1996),

jehož tvorba je spojována s tzv. totálním románem, v próze *Obscenní pták noci* nabízí složité komponovaný text s množstvím závažných témat souvisejících s krizí lidské identity (překlad M. Špína, Malvern). Výrazný představitel mladší generace chilských autorů **Diego Zúñiga** (* 1987) ve svém románu *Mlha nad Iquique* popisuje momenty samoty, neukotvenosti a bezvýchodnosti v osobním, rodinném i společenském životě. Dílo přeložila E. Povýšilová a vyšlo v nakladatelství Prostor.

Rok 2021 přinesl překlad filozofické novely nazvané *Muž, který pozoroval nebe* autora **Hernána Rivery Leteliera** (* 1950). Nabízí na příběhu o pouličních umělcích a žebřácích zamýšlení nad životem (překlad J. Machej, Runa, 2021). Chilskou prózu zastupuje dále román **Roberta Bolaña** nazvaný *Amulet*, jenž vychází ze skutečného příběhu ženy, která byla nucena se skrývat během policejního zásahu proti studentským bouřím na univerzitních toaletách a zde přemýšlí o minulosti i budoucnosti své a budoucích osudech společnosti (překlad A. Charvátová, Argo, 2020). Do výčtu je také třeba zařadit výbor divadelních textů nazvaný *Nekonečný tyátr: tragédie, komedie a mimodramata*, které napsal **Alejandro Jodorowsky**. Přeložili M. Švehlík a M. Lee Beck a vydal Malvern v roce 2017. Chilská poezie je zastoupena výběrem z poezie, resp. antipoezie, známého básníka, matematika a fyzika **Nicanora Parry** (1914–2018). *Jiné básně* vybral a přeložil pro nakladatelství Fra v roce 2018 P. Zavadil.

Hernán Rivera Letelier

Uruguayská literatura

Próza je zastoupena především překlady dvou románů a jedné sbírky povídek **Maria Benedettiho** (1920–2009). Románovou tvorbu přeložil J. Machej, povídky H. Bortlová Vondráková; vydala Runa. V roce 2013 vyšel román s autobiografickými prvky nazvaný *Jaro s rozbitou tvář*, který zachycuje drama rozervaného člověka žijícího v rozštěpené společnosti. O dva roky později v románu *Lešení* autor zachycuje každodenní radosti a starosti bývalého exulanta, který se vrací po letech do rodné země. Soubor povídek

Montevidejci obsahuje na-
hožklé satirické povídky plné
soucitu, humoru i cynismu;
vyšel u nás v roce 2017. La-
tinskoamerickou dramatikou
zastupuje divadelní hra *Za
časů tlustých krav* autorky
Estely Golovchenkové (* 1963). Hra získala cenu
Florencio za nejlepší text domácího autora.

Estela Golovchenko

Peruánská literatura

Je spojována především
se jménem spisovatele **Ma-
ria Vargase Llosy** (* 1936),
nositele Nobelovy ceny. Na-
kladatelství Garamond v roce
2014 vydalo překlad jeho de-
tektivního románu *Kdo zabil
Palomina Molera?*, v němž
se pátrá po vrahovi mladíka sloužícího u pilotů,
který se zamiloval do dcery plukovníka. Překladu
se zhostily J. Novotná a D. Poláková. V roce 2019
vyšel v Argu jeho erotický román *Chvála mace-
chy*, označovaný také jako ero-
tické divertimento o milostném
trojúhelníku v bohaté peruánské
rodině. Dílo přeložil J. Hloušek.
V roce 2021 A. Charvátová přelo-
žila pro Argo rozsáhlý román *Roz-
hovor u Katedrály* (606 s.), který se považuje za
vrcholné dílo tzv. totálního románu.

Maria Vargas Llosa

Peruánská poezie je zastoupena v obsáhlé an-
tologii z tvorby tří současných jihoamerických
básníků pod názvem *Tento chléb přežvykovat,
psacími písmeny*. Z tvorby autorů **Maurizia
Meda** (* 1965), **Ernesta Carrióna** (* 1977) a **José
Carlose Yrigoyena** (* 1976) vybral a přeložil P. Za-
vadiel. Sbírka peruánské a ekvádorské angažo-
vané poezie vyšla v roce 2019 v nakladatelství
Fra.

Venezuelská literatura

V uplynulém desetiletí byla za-
stoupena překladem románu *Kniha
nocí* od **Rodrigo Blanca Calderóna**
(* 1981). Děj románu se odehrává na
počátku milénia formou diskuze
dvou přátel, kteří debatují o soudo-

bém životě ve Venezuele (překlad V. Kazmar,
Odeon, 2017). V roce 2020 vyšel v Odeonu román
V Caracasu bude nejspíš stále tma v překladu
L. Hazaiové. I zde je podáván na příběhu mladé
ženy neradostný obraz země, která je ekono-
micky i morálně zdecimována. Autorkou románu
je **Karina Sainz Borgová** (* 1981).

Jiné

Významný **nikaragujský** autor **Rubén Darío**
(1867–1916), čelný představitel latinskoameri-
kého literárního modernismu, se dočkal v čes-
kém prostředí prvního uceleného představení
své prozaické tvorby. Jde o překlad 35 povídek
z jeho sbírek. Realizace překladu se ujali studenti
hispanistiky K. Bělehrádková, E. Čechová, V. Dvo-
řáková, A. Jelšík, P. Juračková, T. Kalkusová,
H. Kopuleťá, A. Melicharová, E. Merhautová,
M. Penc, V. Sochorová a V. Stašová. Sbírku poví-
dek nazvanou *Kentaurovy slzy* vydalo v roce
2019 nakladatelství Volvox Globator.

Hispanoamerickou poezii jako celek prezen-
tuje dílo *Rozptýlené průsečíky: antologie hispa-
noamerické modernistické poezie*. Editorkou,
překladatelkou a autorkou doprovodných textů
je D. Škodová. Antologii vydal v roce 2018 Lite-
rární salon. Jde o první rozsáhlou antologii his-
panoamerické modernistické poezie přelomu
19. a 20. století, která zahrnuje dosud v češtině
nevydané básně 11 básníků (zastoupeno je Me-
xiko, Kuba, Uruguay, Argentina, Peru, Kolumbie
a Nikaragua).

Z kubánské literatury zmiňme
překlad nejvýznamnějšího díla kubán-
ského exilového autora **Guillermo
Cabrery Infanteho** (1929–2005) na-
zvaný *Tři truchliví tygři*, ve kterém
autor na 543 stranách podává obraz
nespoutané předrevoluční Havany (překlad
A. Charvátová, Fra, 2016).

Do přehledu zařazují také soubor
povídek peruánského autora **Fer-
nanda Iwasakiho** (* 1961) nazvaný
Pohřební výbavička. Jedná se o mi-
nutové horory, lakonické černé grot-
tesky a mikropovídky. Přeložili L. Sirotný a J. Stří-
tecký (Pavel Mervart, 2015).

HELENA ZBUDILOVÁ | hzbudilova@tfjcu.cz

Ze světa

Zdroje jsou dostupné v *Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR*.

Irsko je domovem skutečně výjimečných historických knihoven. Mnoho z nich sídlí v hlavním městě a mezi nimi je ikonická Old Library of Trinity College Dublin, ale v Irsku existuje mnoho dalších menších knihoven, které stojí za návštěvu. Odrážejí historickou minulost Irska, ale poukazují také na inovativní způsoby propagace a uchování sbírek. Bolton Library at the Glucksman Library, University of Limerick obsahuje sbírku prvotisků a výjimečných rukopisů. Základem knihovny byly dvě samostatné sbírky shromážděné na různých místech během let 1669–1744. Ty byly vášní dvou budoucích arcibiskupů irské církve: Williama Kinga (1650 až 1729) a Theophila Boltona (1678–1744). Knihovny obsahují primárně témata teologie, umění, historie a vědy. Edward Worth Library je historická knihovna dublinského lékaře Edwarda Worthe (1676–1733), velkého sběratele vzácných tisků (více než 4300 svazků). Tato knihovna sídlí ve Steevensově nemocnici, kde Worth pracoval. Podporuje ji nadace Worth Library Trust, která se snaží knihovnu propagovat prostřednictvím exkurzí i online prohlídek, věnuje se publikační činnosti a nabízí výzkumný studijní program. Velký zájem je o otevřený online kurz Historie knihy v raném novověku 1450–1800. Marsh's Library poprvé otevřela své brány veřejnosti v roce 1707 a knihy zůstávají uloženy již 300 let na stejných policích. Je zároveň muzeem a přívětivým prostorem pro turisty, studenty a vědce. Během posledního desetiletí přešla k digitalizaci irských rukopisů.
(IFLA Journal – Volume 48, December 4, 2022, s. 483–491)

Berlínská státní knihovna dlouhodobě pracuje na projektu německo-jemenské spolupráce při restaurování a katalogizaci pergamenových rukopisů z Jemenu. Německo má díky nedostatku koloniální historie na Blízkém východě dobrou pověst, a tak se němečtí vědci již od 70. let minulého století zapojují do projektů záchrany kulturního dědictví v této oblasti. Často zde dochází k přírodním katastrofám a již v roce 1983 se podílela německo-jemenská projektová skupina na záchraně 12 000 fragmentů 936 různých rukopisů. V roce 2019 byly zpřístupněny mikrofilmové obrázky spolu s barevnými fotografiemi sanáských koránů a uloženy

v Oddělení Orientu Berlínské státní knihovny. V roce 2021 byl zahájen německo-jemenský projekt v oblasti digitalizace. Obrázky a meta-data budou v budoucnu k dispozici na rukopisném orientálním portálu Qalamos, kde jsou další digitalizované sbírky Berlínské státní knihovny, a také v online katalogu Manuscripta Coranica projektu Corpus Coranicum. Sanáské korány tvoří jednu z nejobsáhlejších sbírek raných koránových rukopisů na světě. Zároveň je tato sbírka málo známá a do značné míry nepřístupná pro výzkum. Fragmenty ze 7. století patří mezi nejstarší písemné dokumenty islámu. Sanáské rukopisy nabízejí jedinečný historický průřez prostřednictvím rozvoje arabštiny a díky nim lze pochopit vývoj islámu v raném období.
(Bibliotheksmagazin, Jahrgang 17, Ausgabe 50, Nr. 3, Oktober 2022, s. 32–36)

Vlasta je nejstarším českým časopisem pro ženy a s malými obměnami vychází dodnes. V roce 1947 jej založila Milada Horáková se svými spolupracovnicemi z Rady československých žen. V Československé republice (1945–1948) tisk řídilo a zabezpečovalo ministerstvo informací, které rozhodovalo o chodu periodika (o hlavním tématu a všech článcích, co bude vycházet, jak často, v jakém nákladu). Milada Horáková ujistila čtenářky, že časopis bude plnit základní účel nestrannického ženského hnutí a bude průkopníkem ženské práce, zastáncem ženských pozic v úřadech a obhájcem žen. Nikdy se však nestala šéfredaktorkou časopisu. Časopis *Vlasta* vyšel poprvé 9. 1. 1947 a měl se stát zdrojem zábavy, informací a osvěty. Obsahoval komentáře, rozmanité články, fotografie, zprávy z denního života, soutěže, rubriku o vaření, koutek pro děti, články o módě, zdravé výživě, otázky čtenářek, povídky, básně a informace o nových filmech a další. Součástí časopisu byly delší texty pro intelektuálky i více krátkých textů, rubriky pro úřednice, pracovníce v zemědělství a dělnice bez vysokých škol. *Vlasta* byla zábavná, všestranná, kritická, srozumitelná ženám všech věkových skupin a profesí. I proto se stala velmi rychle oblíbeným ženským časopisem.
(Knižnica – ročník 23, číslo 3, 2022, s. 23–29)

Před 75 lety, **3. 2. 1948**, se narodil švédský spisovatel **Henning Mankell** († 2015), autor detektivních a krimi románů a thrillerů, tvůrce inspektora Kurta Wallandera; česky vyšly např. *Číňan* nebo *Neklidný muž*.

Před 230 lety, **6. 2. 1793**, zemřel italský dramatik **Carlo Goldoni** (* 1707), autor komedií *Sluha dvou pánů*, *Poprask na laguně*, *Mirandolina*, *Kavárnička* či *Hrubiáni*; napsal také *Paměti*.

Před 75 lety, **6. 2. 1948**, se narodil rakouský dramatik **Felix Mitterer**, z jehož tvorby u nás známe např. hry *Návštěvní doba*, *Abraham*, *V jámě lvové*, *Pan Jedermann* nebo *Účtování v domě božím*.

Před 200 lety, **7. 2. 1823**, zemřela anglická spisovatelka **Ann Radcliffová** (* 1764), jedna z nejslavnějších představitelky tzv. gotického románu (např. *Sicilská romance* či *Záhady Udolpha*).

Před 135 lety, **8. 2. 1888**, se narodil italský básník **Giuseppe Ungaretti** († 1970); v češtině vyšly výběry z jeho díla *Cítění času* a *Život člověka*.

Před 150 lety, **9. 2. 1873**, se narodil **Josef Florian** († 1941), český katolicky orientovaný myslitel, literát, vydavatel a překladatel.

Před 125 lety, **10. 2. 1898**, se narodil německý spisovatel **Bertolt Brecht** († 1956), jeden z nejvýznamnějších dramatiků 20. století, autor her *Šestátková opera* (též *Žebrácká opera*), *Svatá Johanka z jatek*, *Matka Kuráž a její děti*, *Dobry člověk ze Sečuanu*, *Život Galileiho*, *Lesk a bída Třetí říše*, *Kavkazský křídový kruh* či *Švejk za druhé světové války*; psal i prózu, básně a eseje; rozvinul program tzv. epického divadla.

Před 60 lety, **11. 2. 1963**, si dobrovolně vzala život **Sylvia Plathová** (* 1932), americká básnířka a spisovatelka, která žila v Anglii, autorka ceněné sbírky *Ariel* nebo autobiografického románu *Pod skleněným zvonem*; česky vyšly také její *Deníky* či výbor z básní *Noční tance*.

Před 120 lety, **13. 2. 1903**, se narodil francouzský spisovatel **Georges Simeon** († 1989), autor detektivních a psychologických románů (napsal jich přes dvě stě) a povídek (kolem sto padesáti), tvůrce komisaře Maigreta.

Před 75 lety, **13. 2. 1948**, se narodila česká dramatička, prozaička, filmová scenáristka a autorka rozhlasových her **Daniela Fischerová**,

z jejíhož díla je nejznámější hra *Hodina mezi psem a vlkem* nebo román *Happy end*; věnuje se hojně též tvorbě pro děti.

Před 70 lety, **13. 2. 1953**, se narodil český básník, písničkář a překladatel **Jiří Dědeček**, dlouholetý předseda českého PEN-klubu.

Před 350 lety, **17. 2. 1673**, zemřel po představení své poslední hry *Zdravý nemocný* francouzský dramatik, režisér a herec **Molière** (* 1622), vl. jm. Jean-Baptiste Poquelin, jeden z největších a nejhranějších světových dramatiků, autor komedií *Lakomec*, *Misanthrop*, *Tartuffe*, *Don Juan*, *Škola žen*, *Směšné precioso* či *Měšťák šlechticem*.

Před 170 lety, **17. 2. 1853**, se narodil **Jaroslav Vrchlický** († 1912), český básník, dramatik, libretista, překladatel a kritik, autor rozsáhlého díla, mj. i populární komedie *Noc na Karlštejně*.

Před 500 lety, **20. 2. 1523**, se narodil **Jan Blahoslav** († 1571), český gramatik, historik a překladatel.

Před 120 lety, **21. 2. 1903**, se narodil francouzský spisovatel **Raymond Queneau** († 1976), člen skupiny Oulipo, psal romány, básně a eseje, např. *Stylistická cvičení*, *Svízel*, *Odile*, *Tuhá zima*, *Děti bahna*, *Koření života*, *Zazie v metru* aj.

Před 235 lety, **22. 2. 1788**, se narodil německý filozof **Arthur Schopenhauer** († 1860), autor spisu *Svět jako vůle a představa*.

Před 140 lety, **23. 2. 1883**, se narodil německý filozof a lékař **Karl Jaspers** († 26. 2. 1969), představitel existencialismu, autor spisů *Duchovní situace doby*, *Filozofie* či *Otázka viny*.

Před 560 lety, **24. 2. 1463**, se narodil **Giovanni Pico della Mirandola** († 1494), italský filozof a humanista, mj. autor spisu *O důstojnosti člověka*.

Před 125 lety, **26. 2. 1898**, se narodil český básník **Konstantin Biebl** († 1951), autor sbírek *S lodí, jež dováží čaj a kávu*, *Nový Ikaros* či *Zrcadlo noci*.

Před 200 lety, **27. 2. 1823**, se narodil francouzský filozof a spisovatel **Ernest Renan** († 1892), autor slavného spisu *Život Ježíšův*, který ve své době vyvolal kontroverzní, ale veliký ohlas.

Před 110 lety, **27. 2. 1913**, se narodil americký spisovatel **Irwin Shaw** († 1984), autor slavného válečného románu *Mladí lvi* a dalších, např. *Noční kořist*, *Tomu dala, tomu víc* nebo *Chléb na vodách*.

Portréty archiv autora

**Nový depozitář
Vědecké knihovny
v Olomouci**

s. 31–33

← Celkový pohled
na novou budovu
depozitáře

↓ Restaurátorská
dílna

↓ Digitalizační jednotka

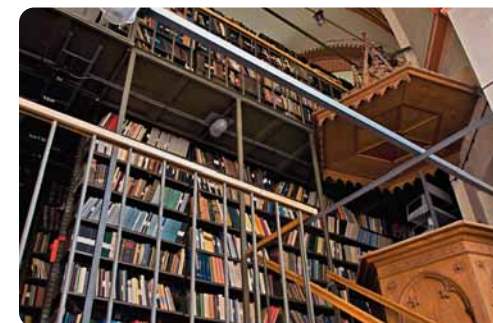
↓ Stavba (stav v říjnu 2017)

↓ Sklad v tzv. Červeném kostele

↑ Knihařská dílna

Ochranné fólie na balení knih vyrobené s ohledem na životní prostředí z cukrové třtiny jako udržitelné suroviny

Filmolux® Libre Organic a Filmolux® Soft Organic jsou ochranné fólie na balení knih, ideální pro aplikace na hladké povrchy knižních desek, paperbacků, komiksů, přebalů knih, atd. Aplikace fólie je velmi snadná a drobné chyby při lepení lze opravit. Fólie prodlužuje životnost knihy tím, že ji chrání před nečistotami a opotřebením. Fólii lze čistit a dezinfikovat. Fólii lze aplikovat ručně nebo pomocí laminovacích stanic Filmolam2 nebo Filmolam BLS/MAX.

90 µm silná, lesklá PE fólie na biologické bázi, s UV ochranou. Lepidlo se sníženou počáteční adhezí pro snadnou aplikaci. Antibakteriální účinek testován podle ISO 22196.

Akrylátové disperzní lepidlo na vodní bázi: bez rozpouštědel, odolné proti stárnutí, trvale elastické, pH neutrální. Bez APEO a BPA, v souladu s REACH.

Krycí podkladová fólie vyrobená ze 100% recyklovatelné PE fólie, s mřížkou pro snadné řezání. Dodávané v rolích s návinem 25 m, v šířích 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 41 a 50 cm.

Používání rostlinných plastů šetří zdroje a přispívá k boji proti změně klimatu.

Ceiba®

Ceiba s.r.o.
Jana Opletala 1265
250 01 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
Tel.: 326 911 044, e-mail: info@ceiba.cz

www.ceiba.cz